

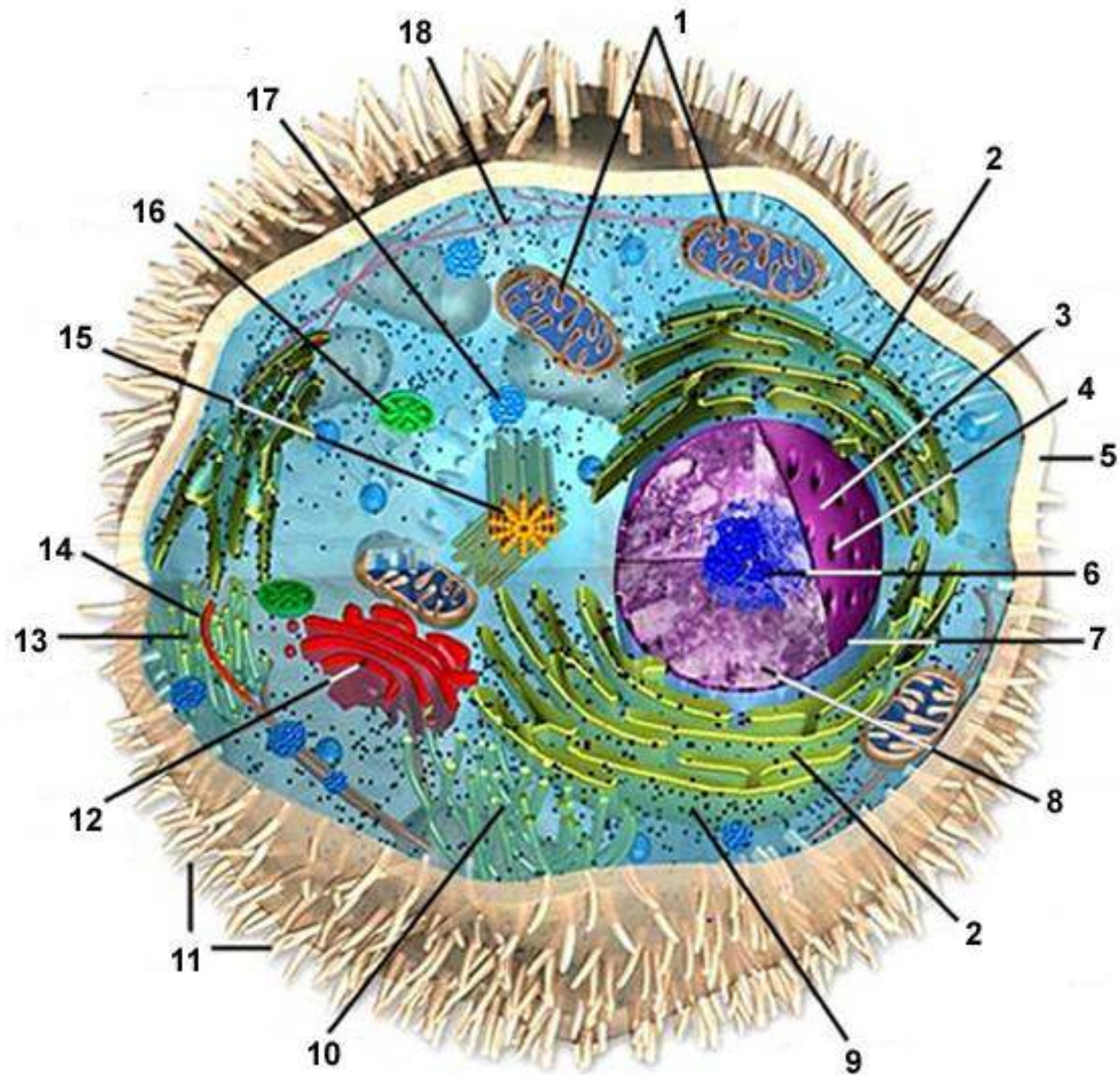
CITOLOXÍA

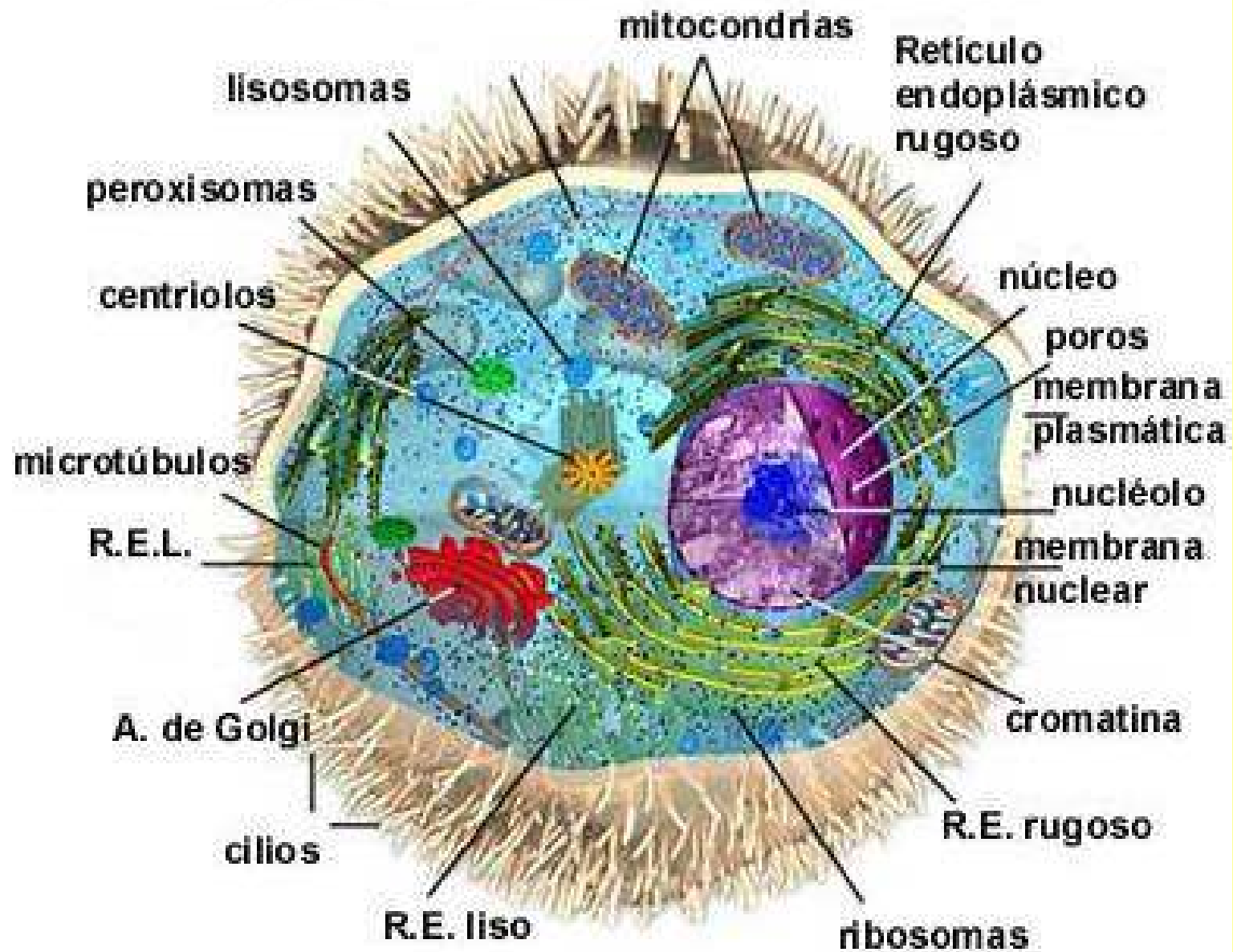
CÉLULA EUCARIOTICA
CITOPLASMA

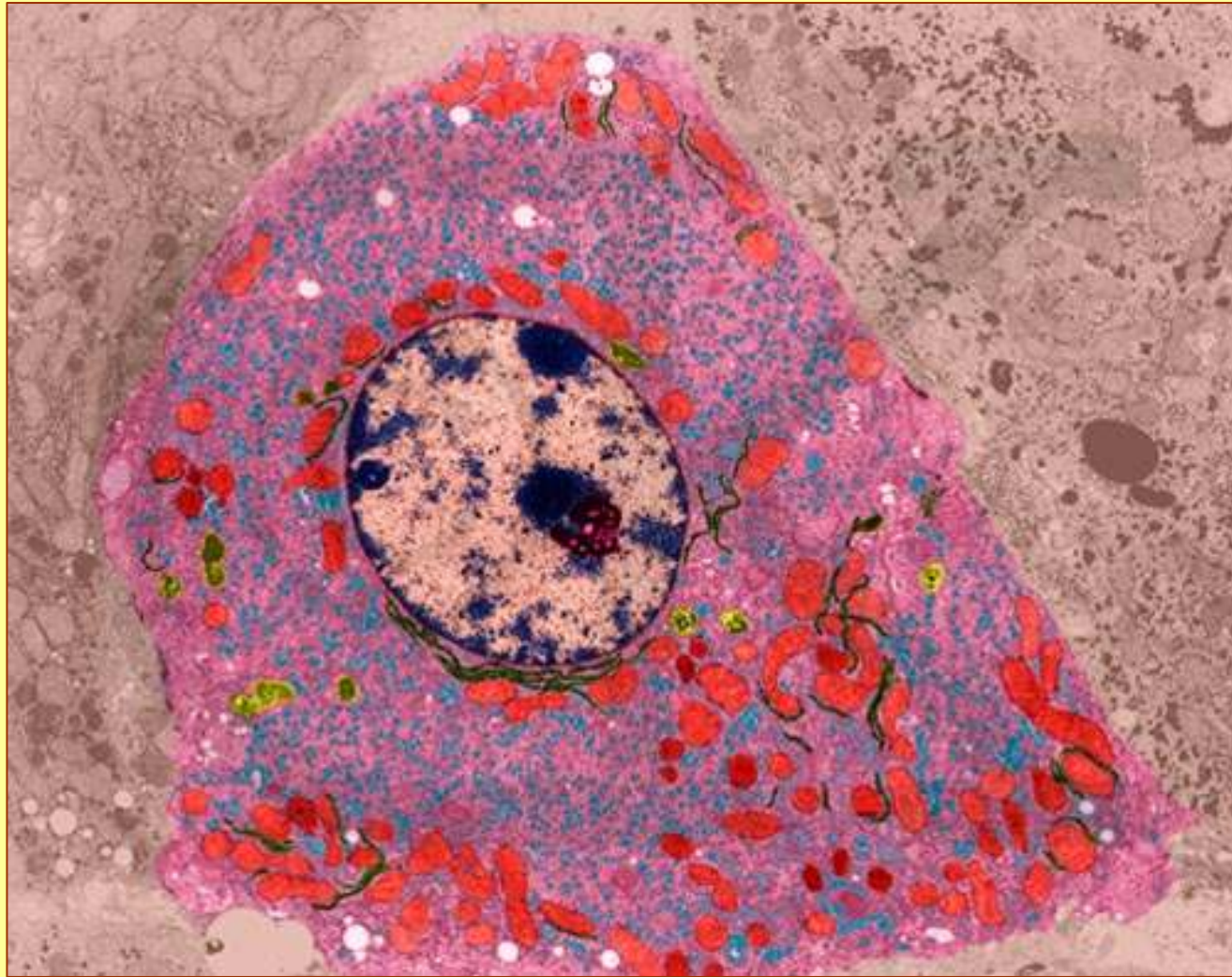
Carmen Cid Manzano

I.E.S. Otero Pedrayo. Ourense. Departamento Bioloxía e Xeoloxía.

ESTRUTURA DA CÉLULA EUCARIÓTICA ANIMAL

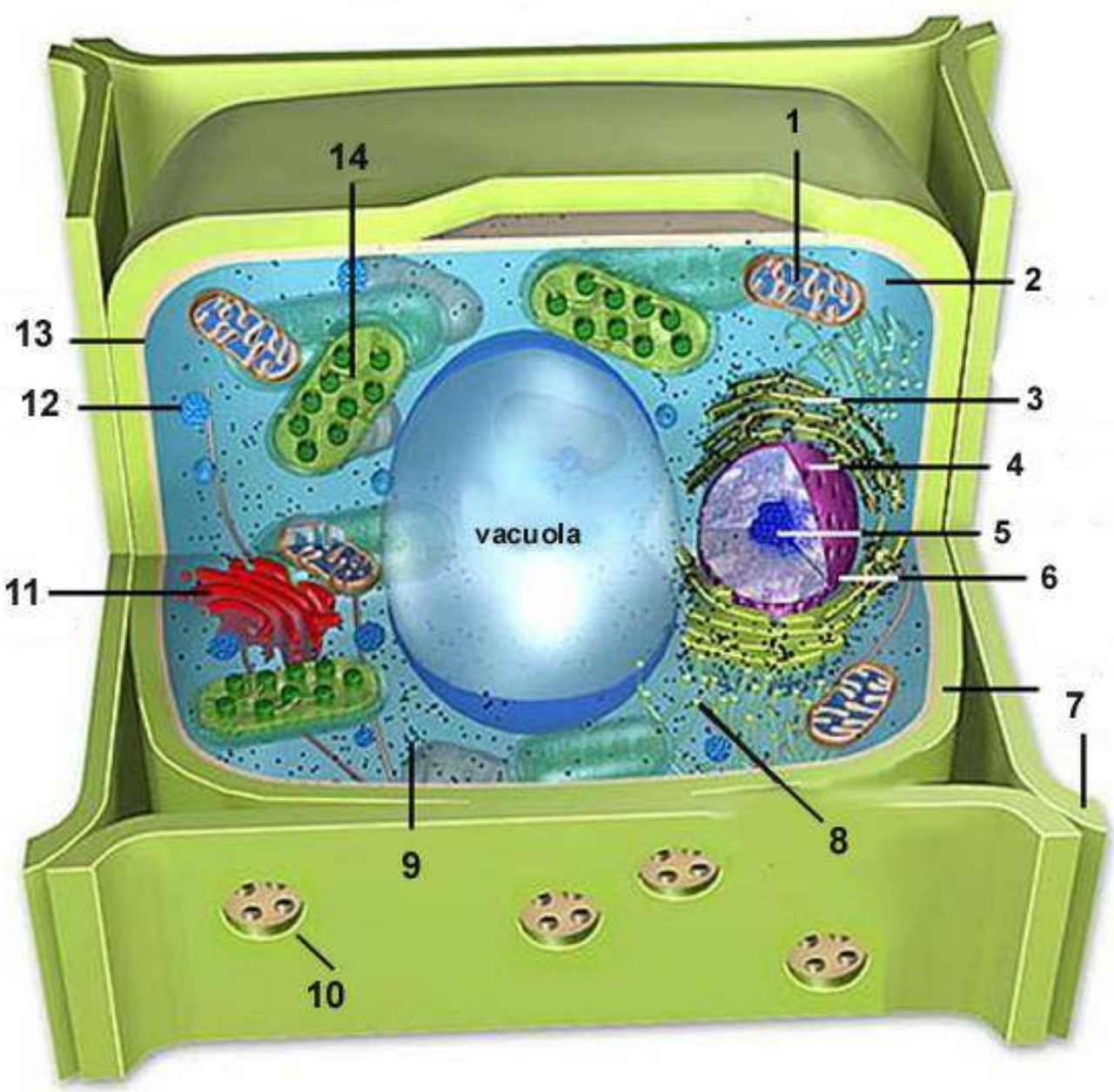

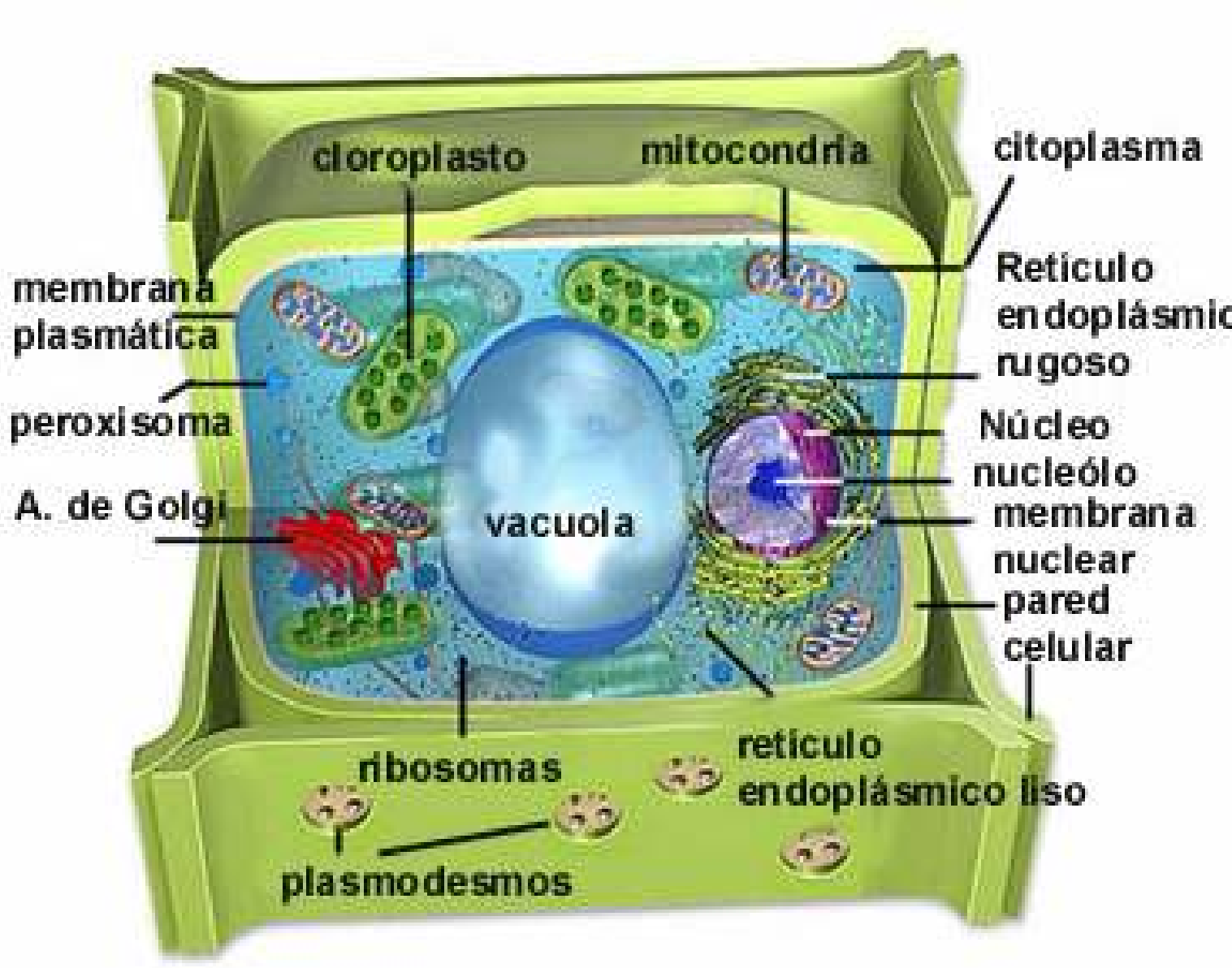

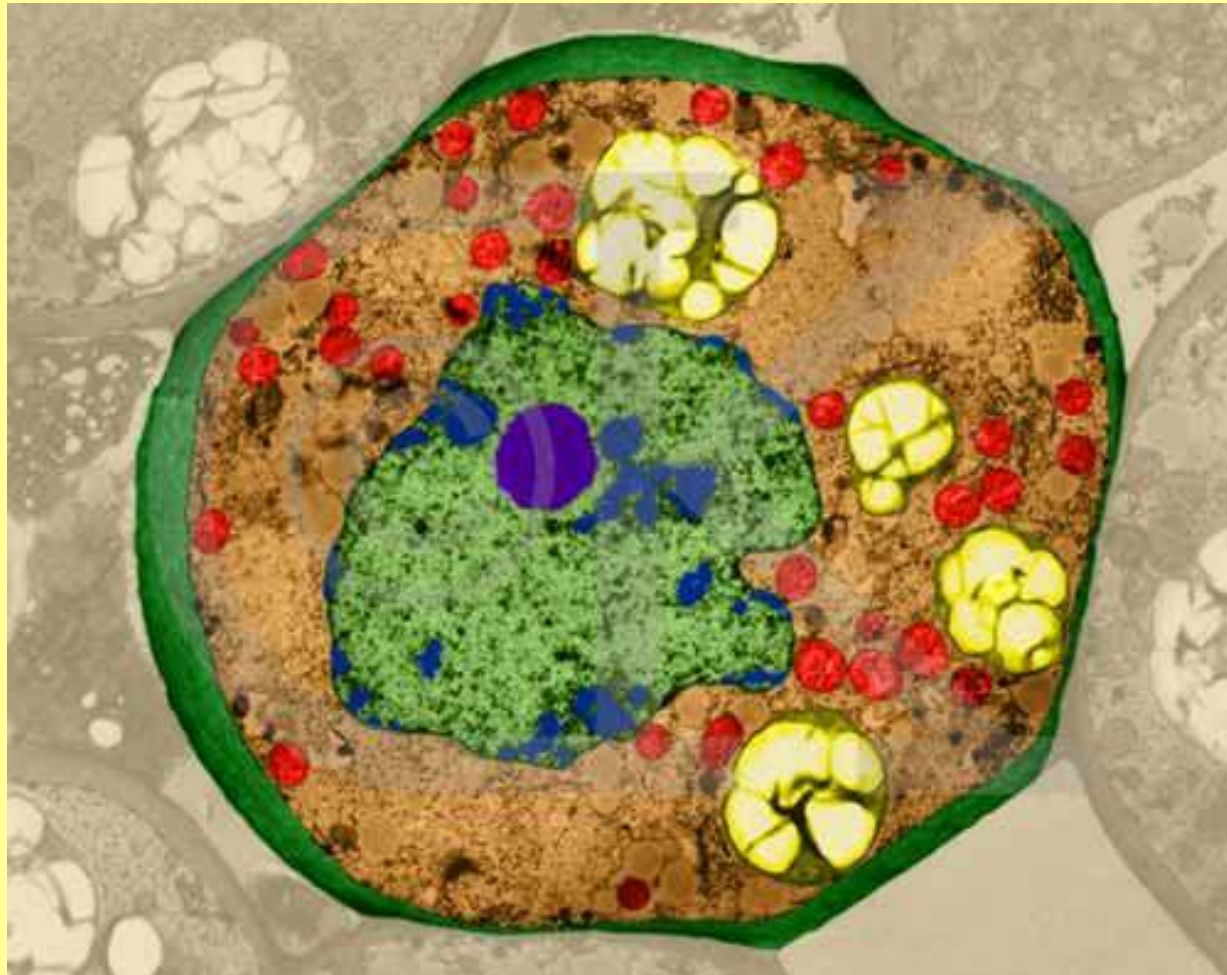
Célula animal do fígado (METx9,400). www.DennisKunkel.com

ESTRUCTURA DA CÉLULA EUCARIÓTICA VEXETAL

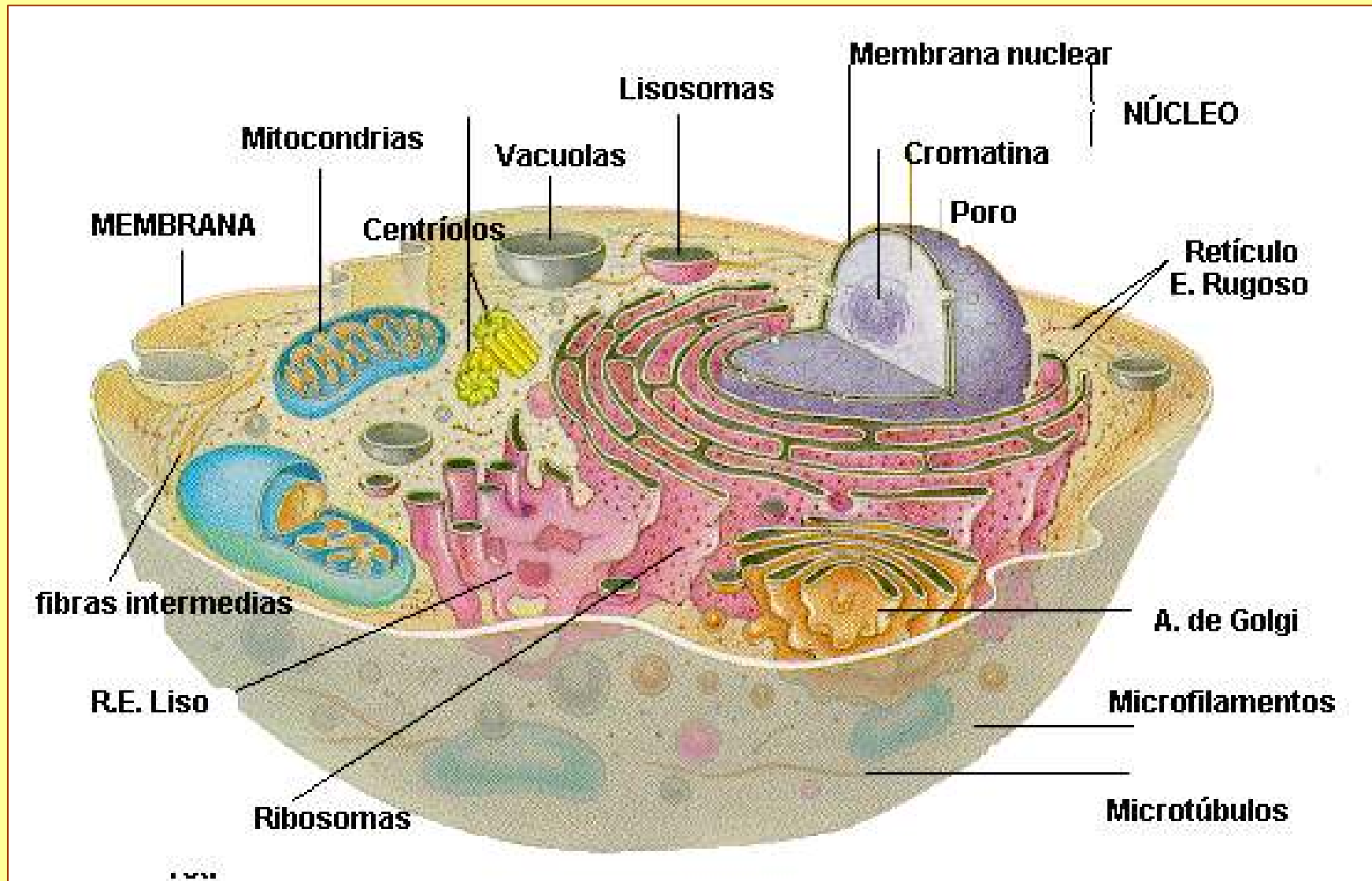
ESTRUCTURA DA CÉLULA EUCARIÓTICA VEXETAL

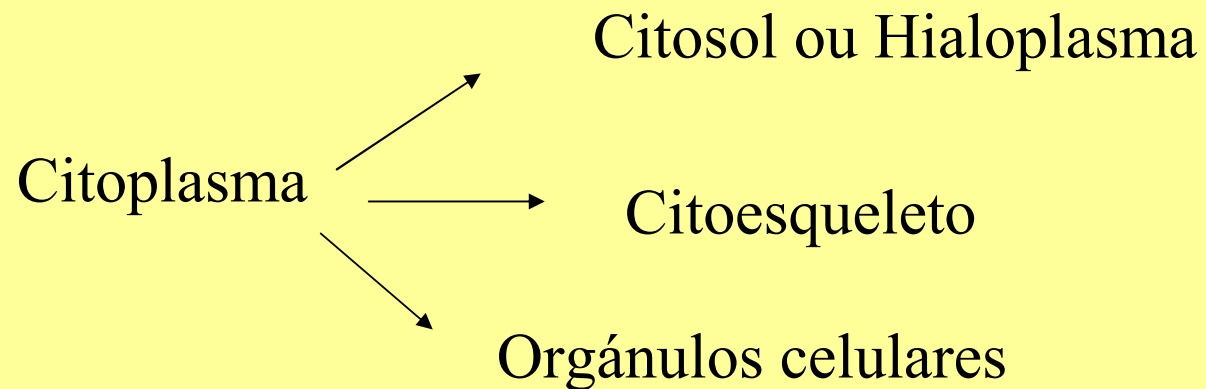
Célula parenquimática de lirio (sección transversal) (MET x7,210). No centro da célula un gran **núcleo e **nucleolos**, **mitocondrias** e **plastos**_no citoplasma. www.DennisKunkel.com.**

ESTRUCTURA DA CÉLULA EUCARIÓTICA ANIMAL

CITOPLASMA

O **citoplasma** é o espaço celular compreendido entre a membrana plasmática e a envoltura nuclear.

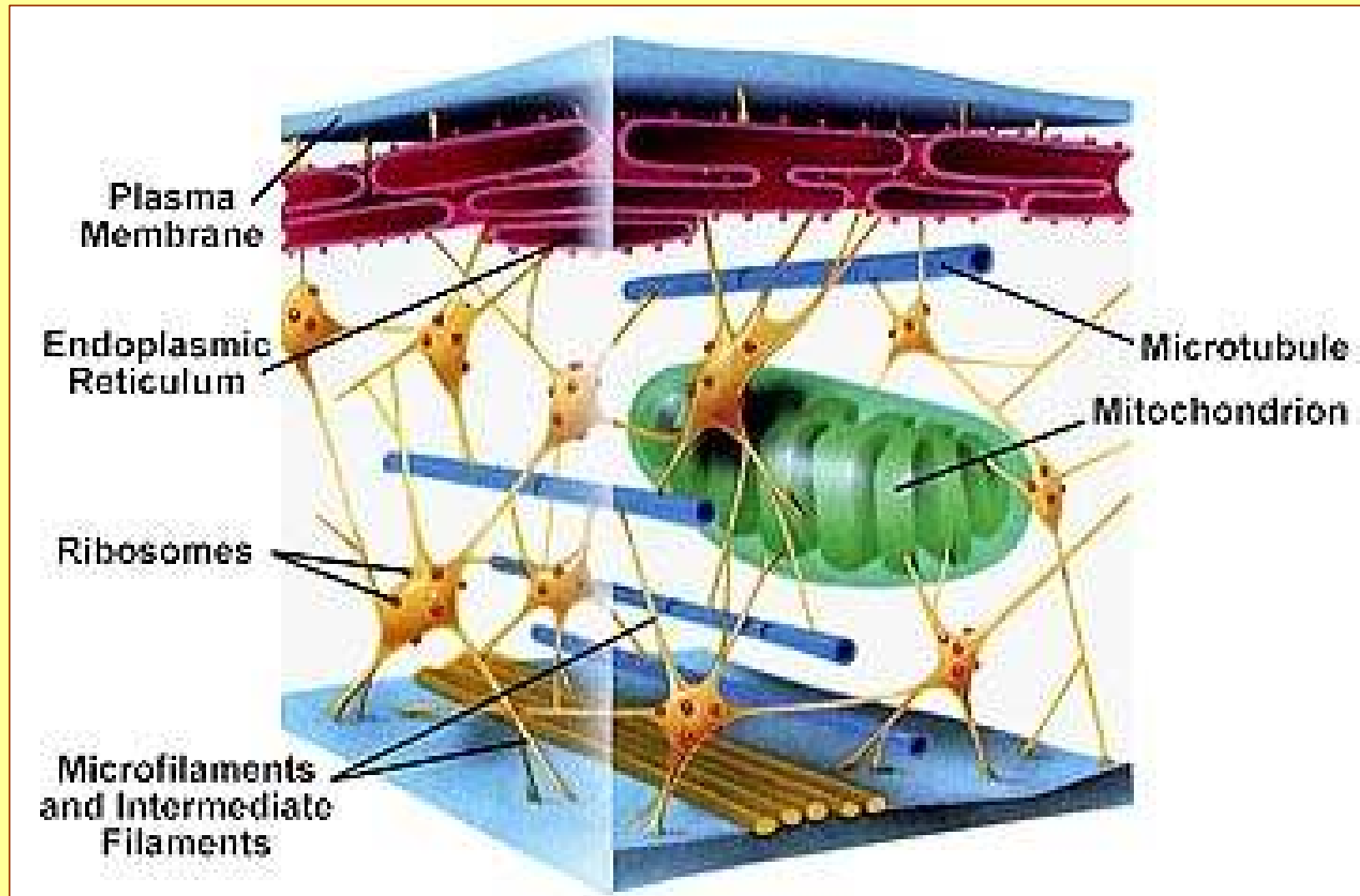
Citosol ou Hialoplasma

É o medio interno do citoplasma. Nel flotan o citoesqueleto e os orgánulos celulares.

Está **formado** por un 85% de auga con un gran contido de substancias dispersas en forma coloidal: prótidos, lípidos, glúcidos, ácidos nucleicos e nucleótidos así como sales en disolución.

Entre as súas **funcións** destacan reaccións metabólicas importantes: glicólise, glicoxenolise, gliconeoxénese, fermentación láctica, biosíntese de ácidos graxos, biosíntese e activación dos aminoácidos, etc.

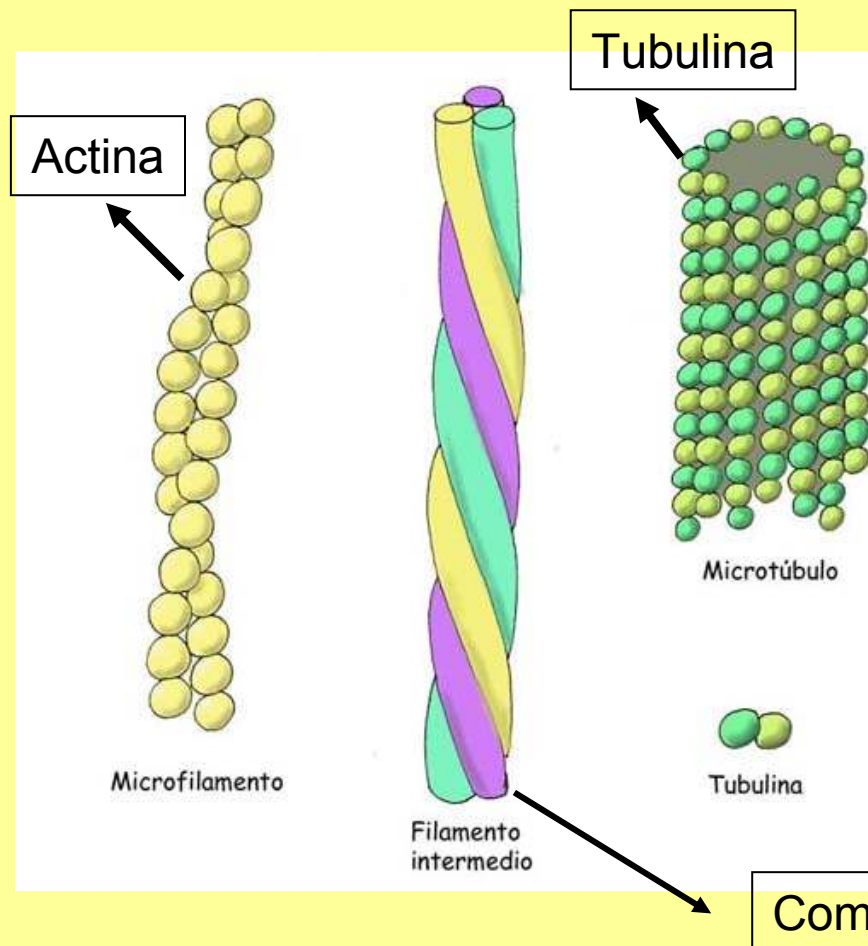
CITOPLASMA. CITOESQUELETO

CITOPLASMA. CITOESQUELETO

Funciones dos microfilamentos: contracción muscular, formación do esqueleto das microvellosidades, formación do anel contráctil, estrutura dos pseudópodos.

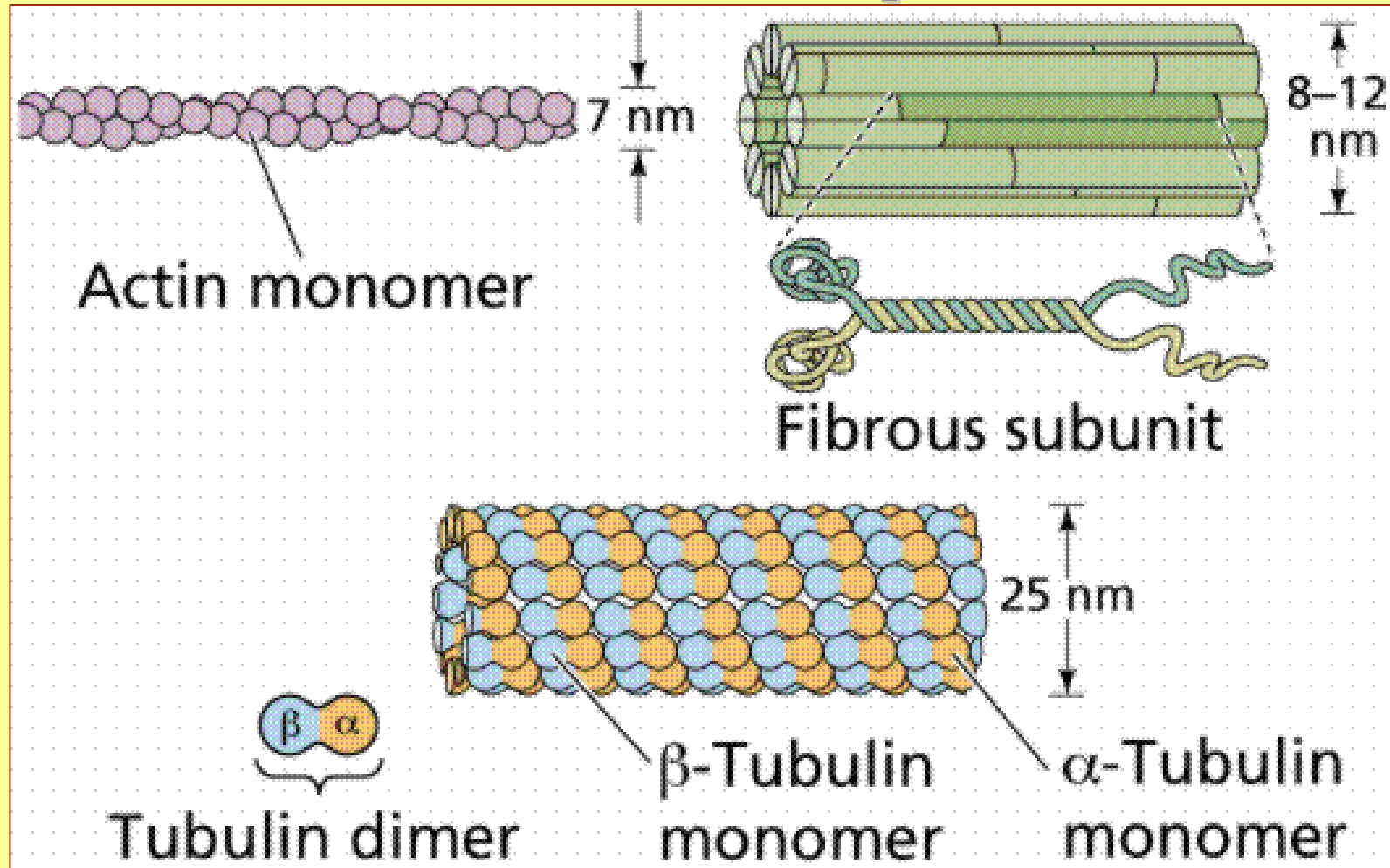
Funcións dos filamentos intermedios: son os máis resistentes, contribúen ó mantemento da forma celular e realizan funcións estruturais sendo moi abundantes por exemplo nas células epiteliais,

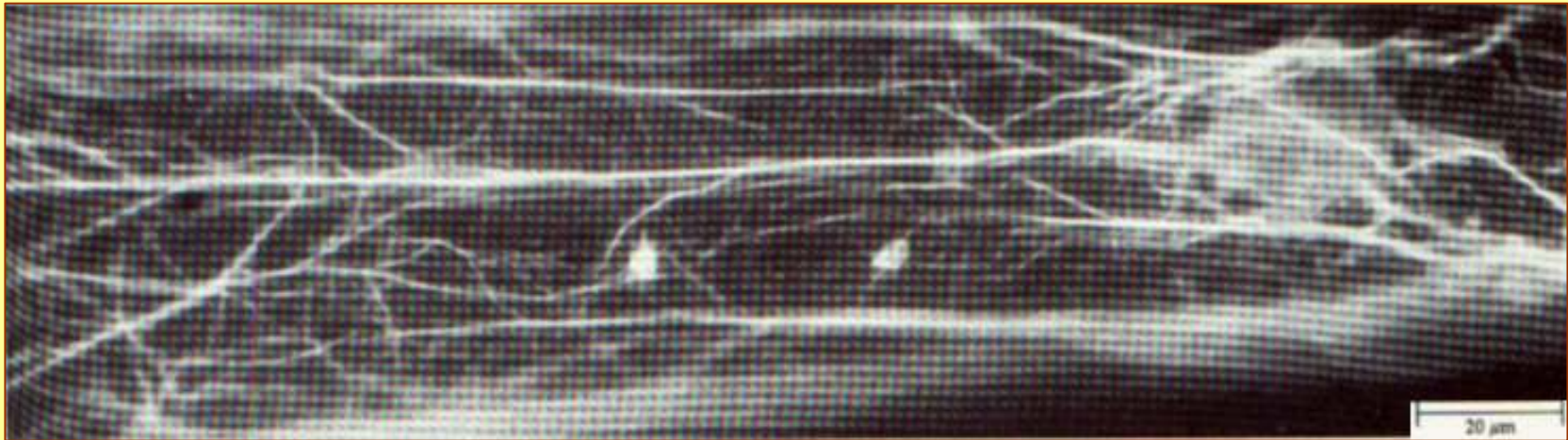
Funcións dos microtúbulos

- Formación dos centriolos
- Formación do fuso mitótico
- Transporte intracelular
- Formación dos cilios e flaxelos
- Formación de pseudópodos

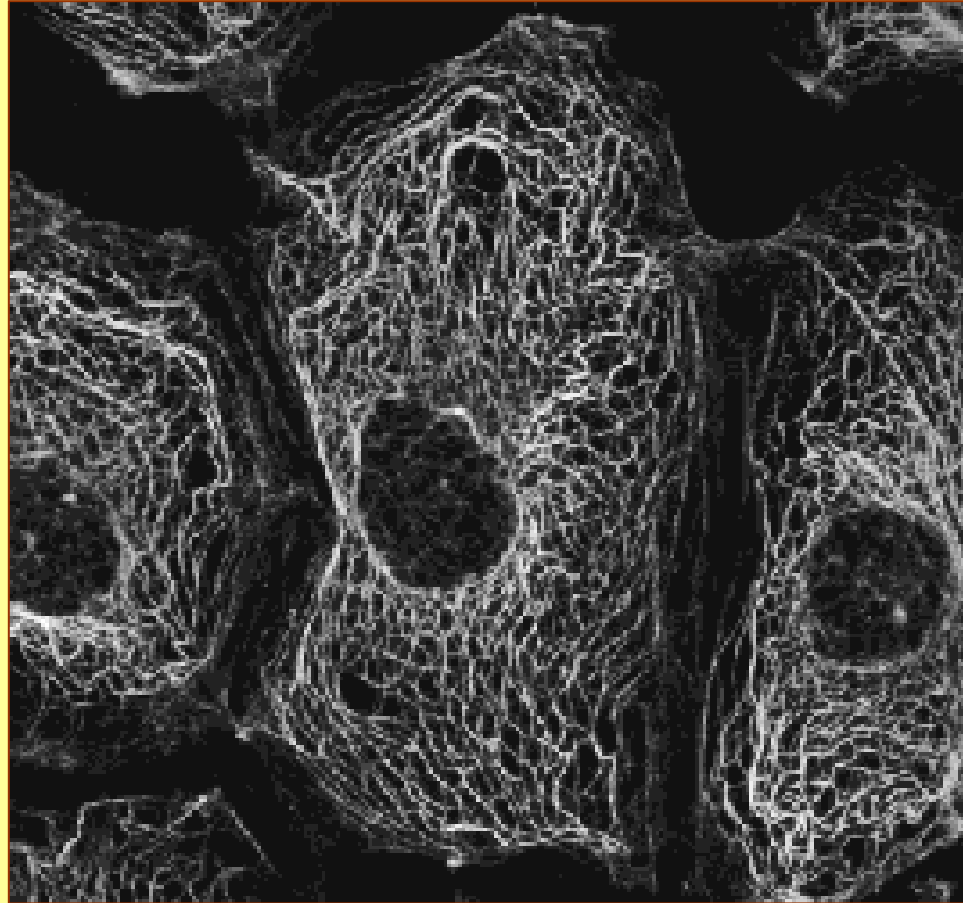
CITOPLASMA. CITOESQUELETO

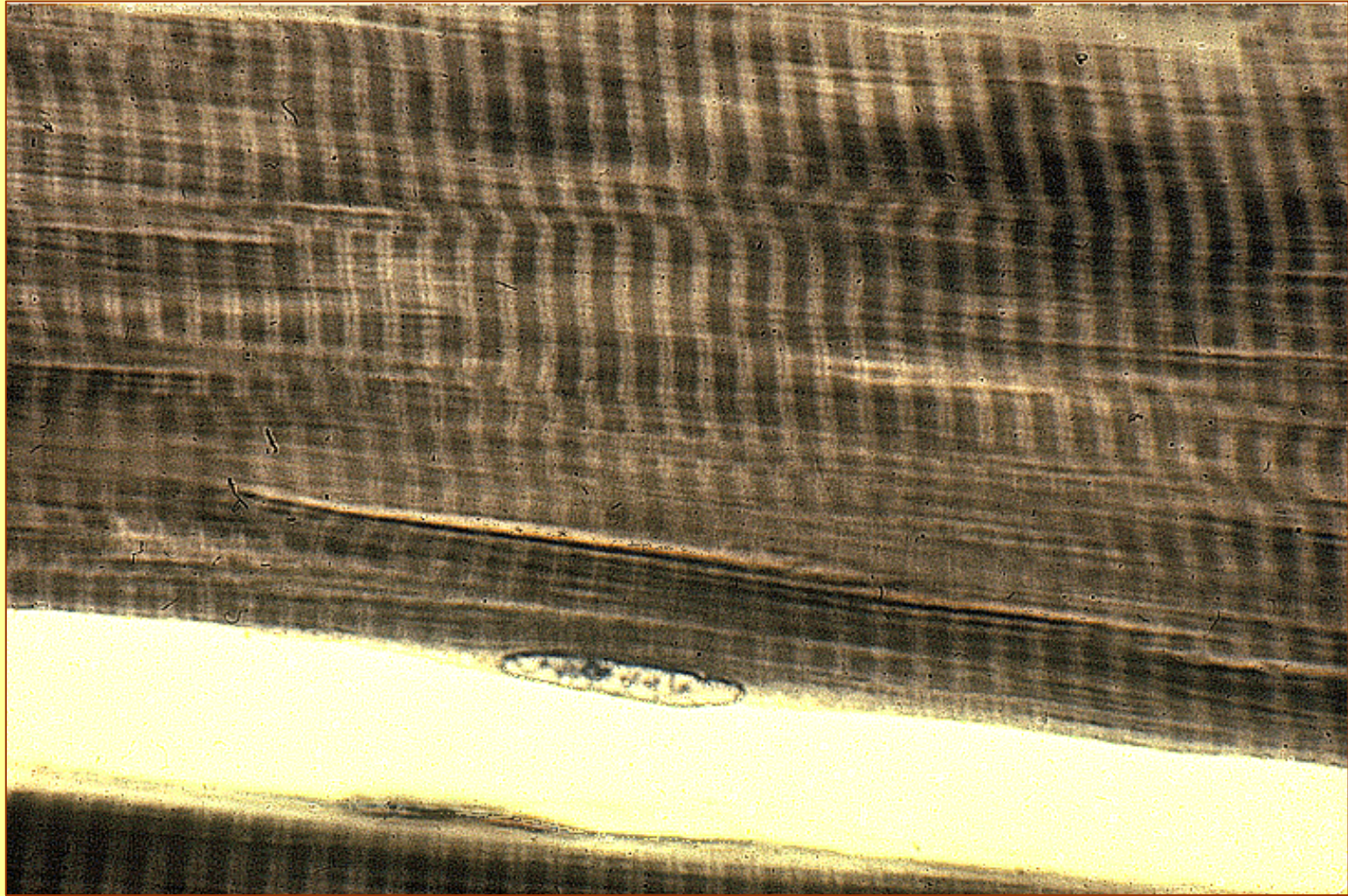
Actina e tubulina componentes do citoesqueleto. Image from Purves et al., *Life: The Science of Biology*, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) (www.whfreeman.com)

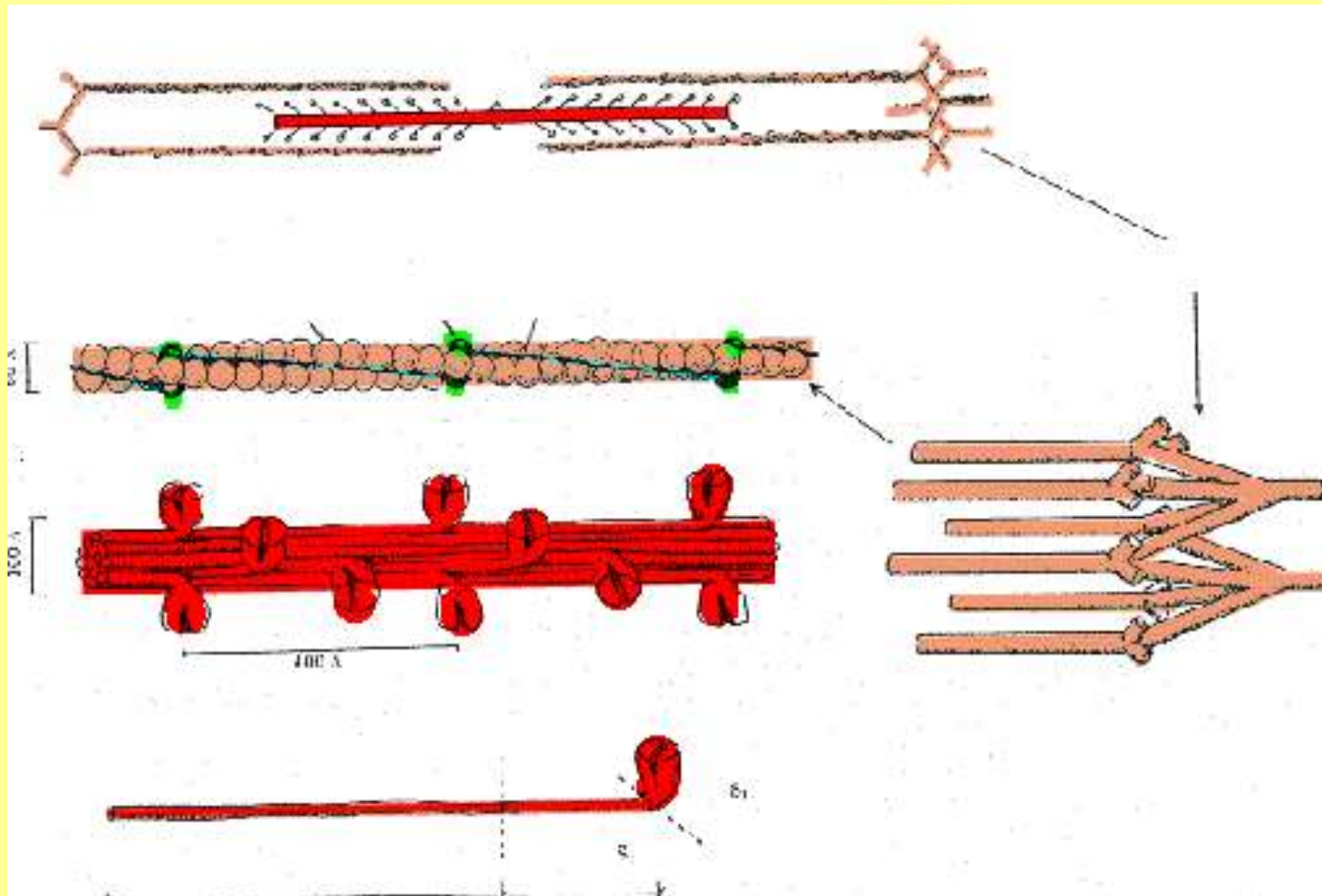
Citoesqueleto, con microscopio de fluorescencia

Filamentos intermedios

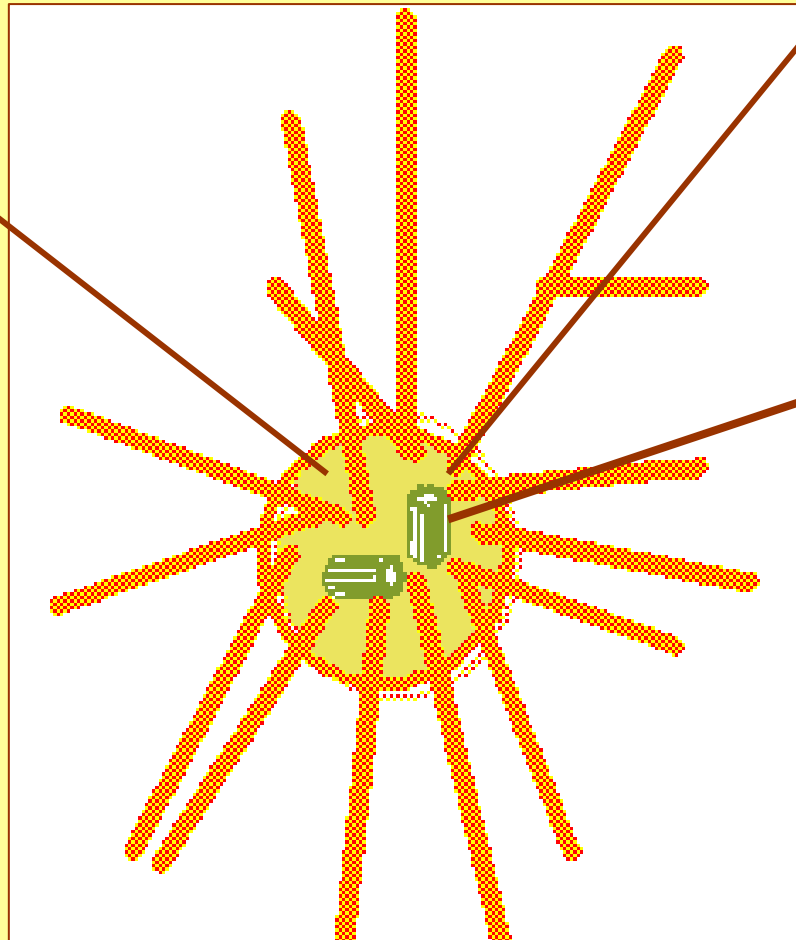
Tecido muscular estriado. Sárcomero

FUNCIONAMENTO DO SARCÓMERO

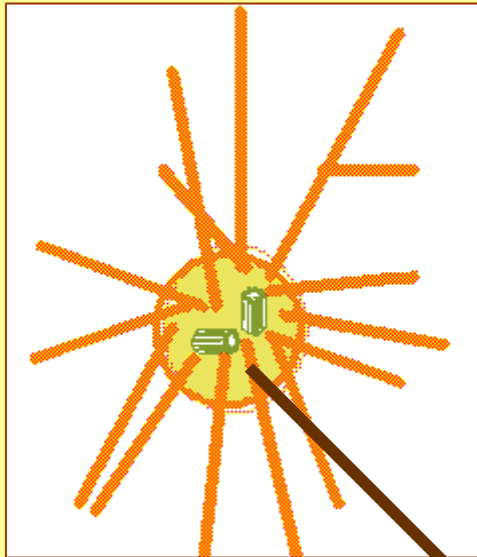
CENTROSOMA OU CITOCENTRO

Material pericentriolar

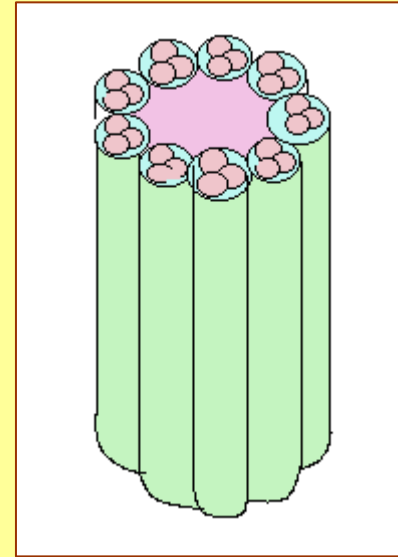
Diplosoma formado por dous centríolos dispostos perpendicularmente entre sí.

Centríolo consta de 9 grupos de 3 microtúbulos que forman un cilindro. Este cilindro mantense gracias a unhas proteínas que unen os tripletes.

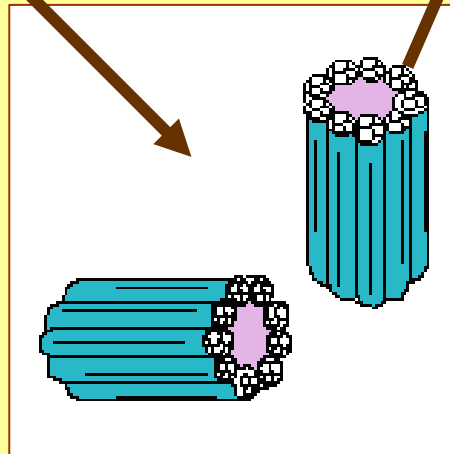

Centrosoma

O **centrosoma** ou **citocentro** é exclusivo de células animais. Está próximo ó núcleo e é considerado como un centro organizador de microtúbulos.

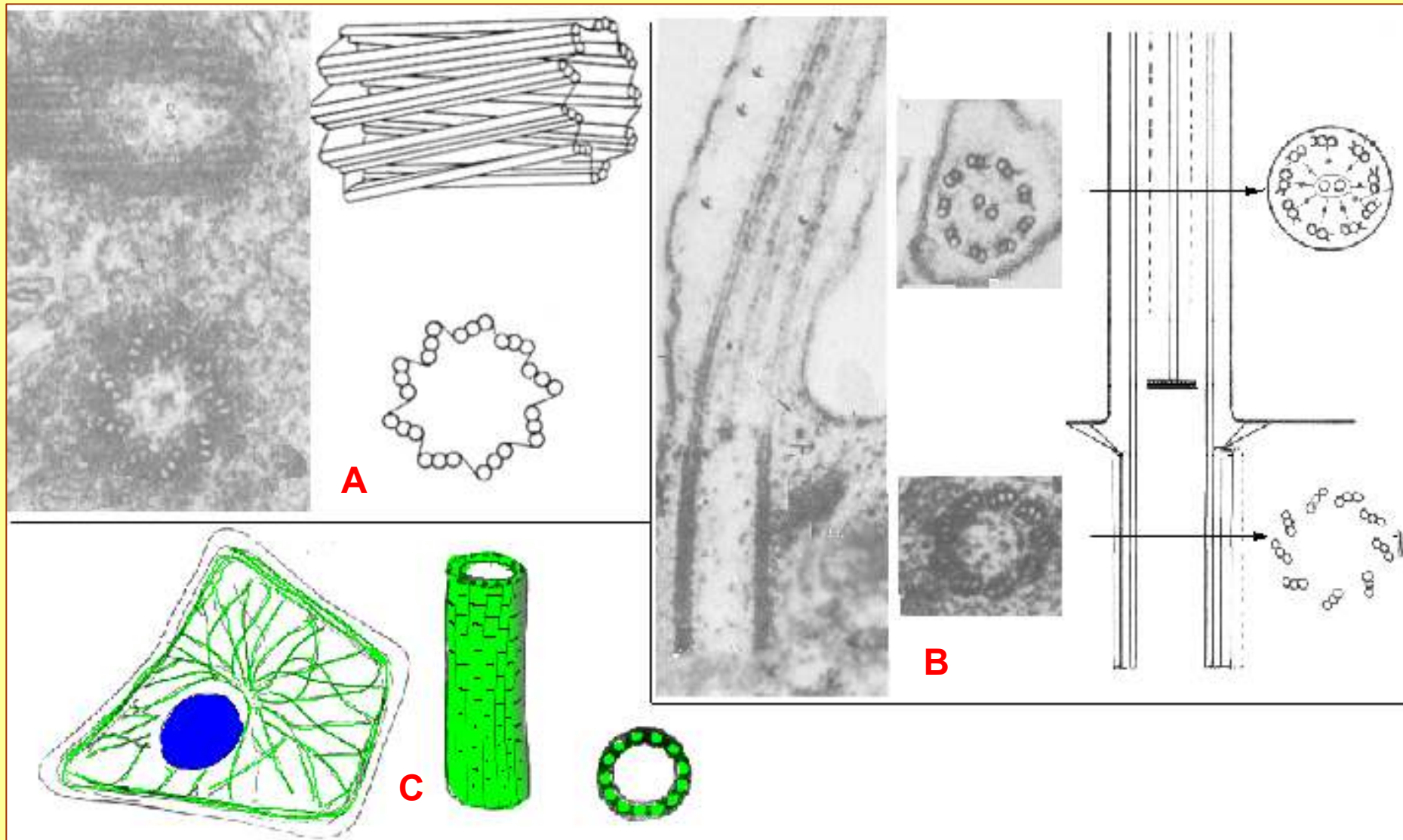

Centriolo

Diplosoma

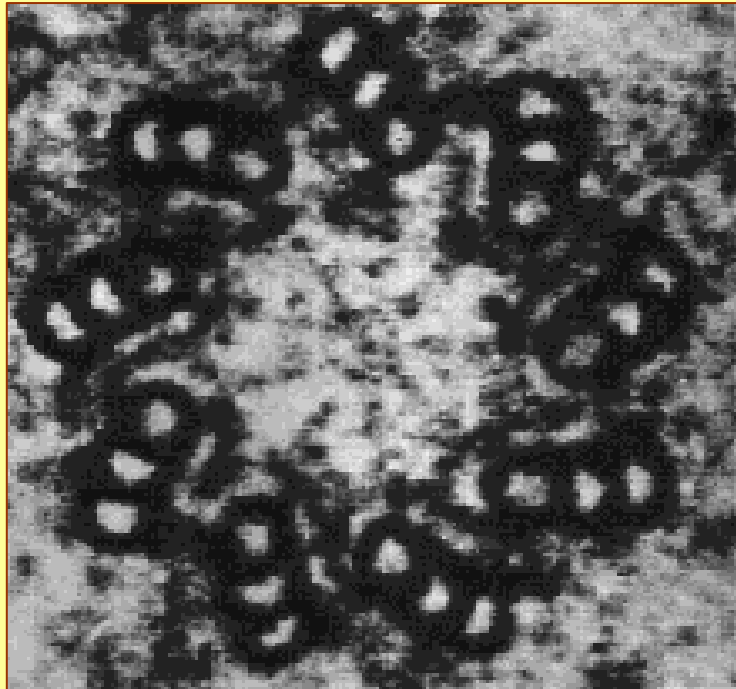
A súa **función** é organizar os microtúbulos. Deles derivan estruturas como cílios e flaxelos e o fuso acromático que facilita a separación das cromátidas na mitose.

Microtúbulos: A) centriolos, B) cilios e C) citoesqueleto

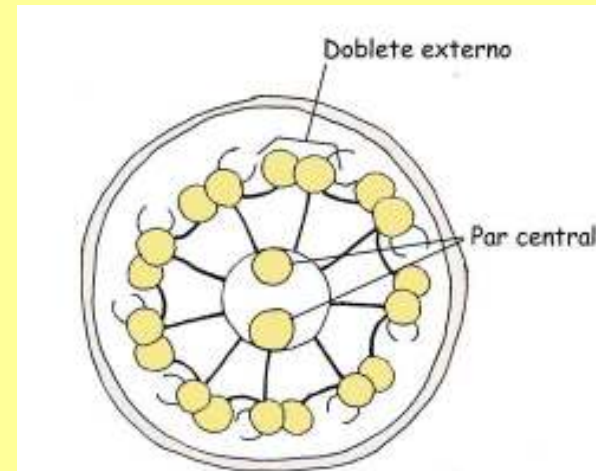
ESTRUCTURA DE CILIOS E FLAXELOS

O **corpo basal** composto por **9 tripletes de microtúbulos** é o centro organizador dos microtúbulos e controla o movimento de cílios e flaxelos.

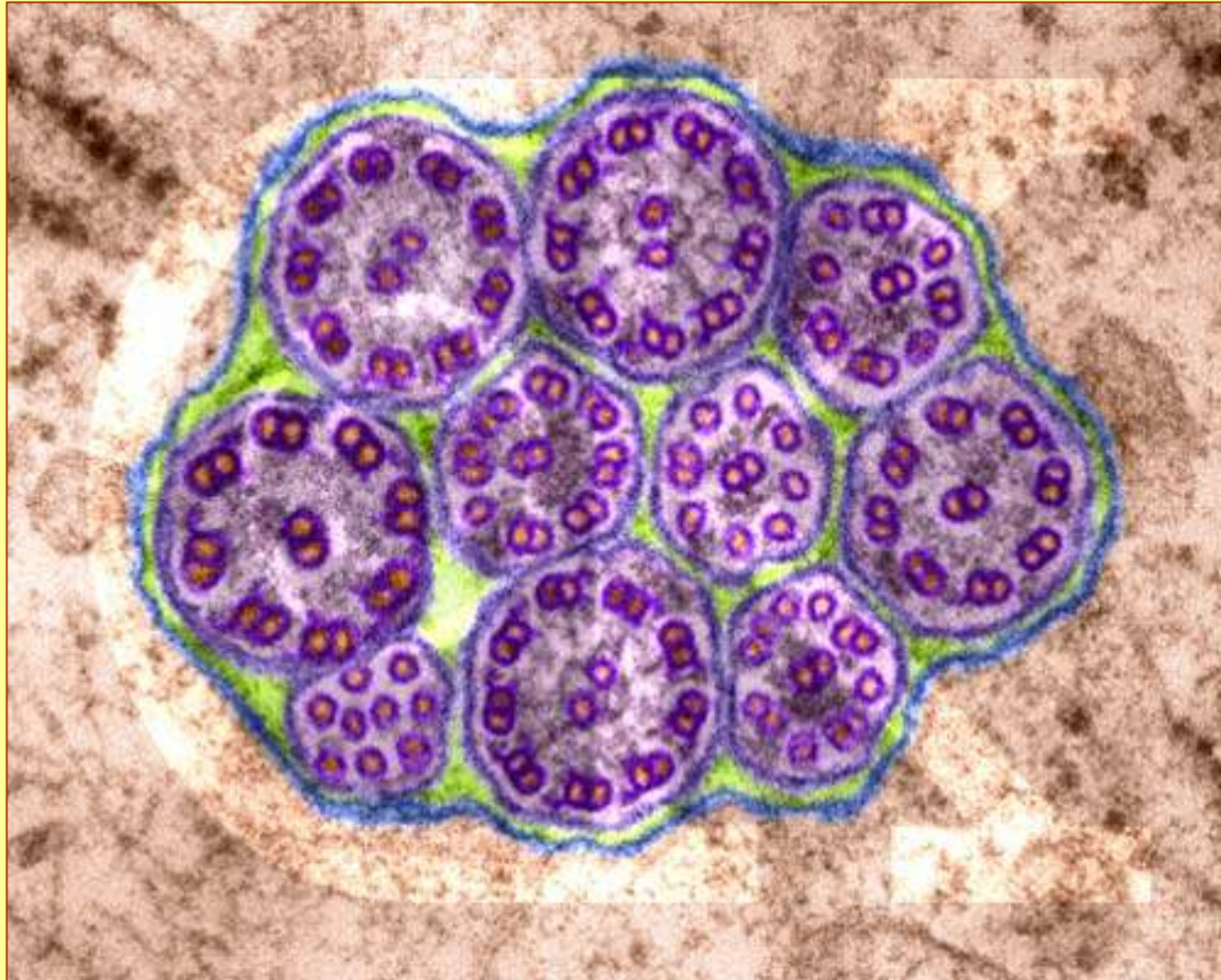

Corte transversal dun centriolo

Estrutura 9+2 dos microtúbulos en cílios e flaxelos

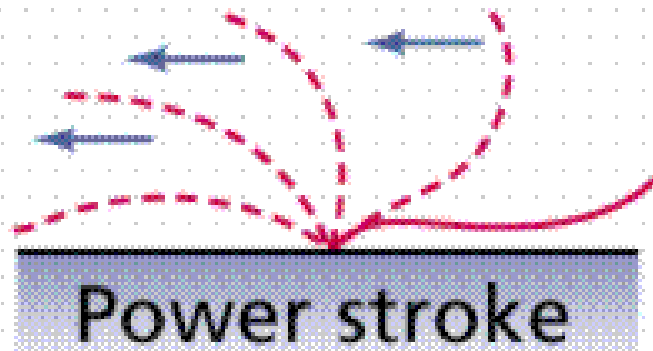

Corte transversal dun cilio

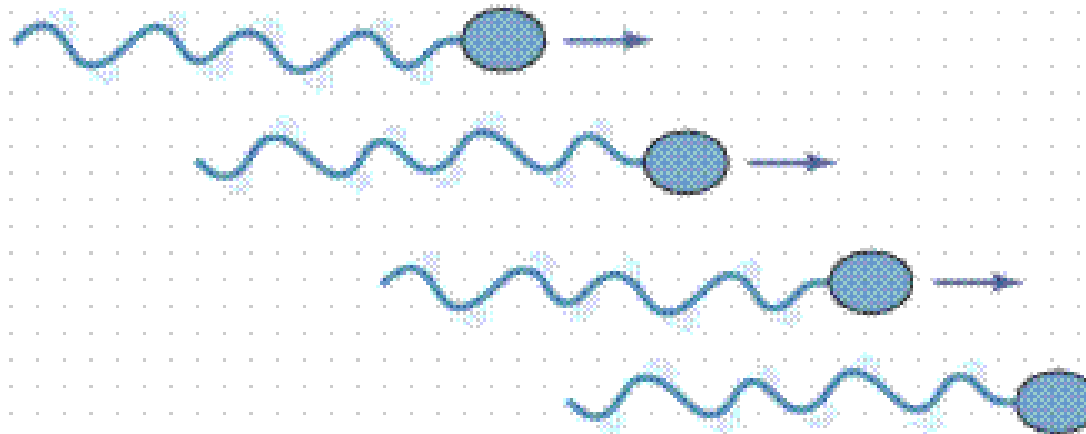

Cilio dunha célula epitelial en sección transversal (MET x199,500). Agrupamento 9 + 2 en cilios. www.DennisKunkel.com.

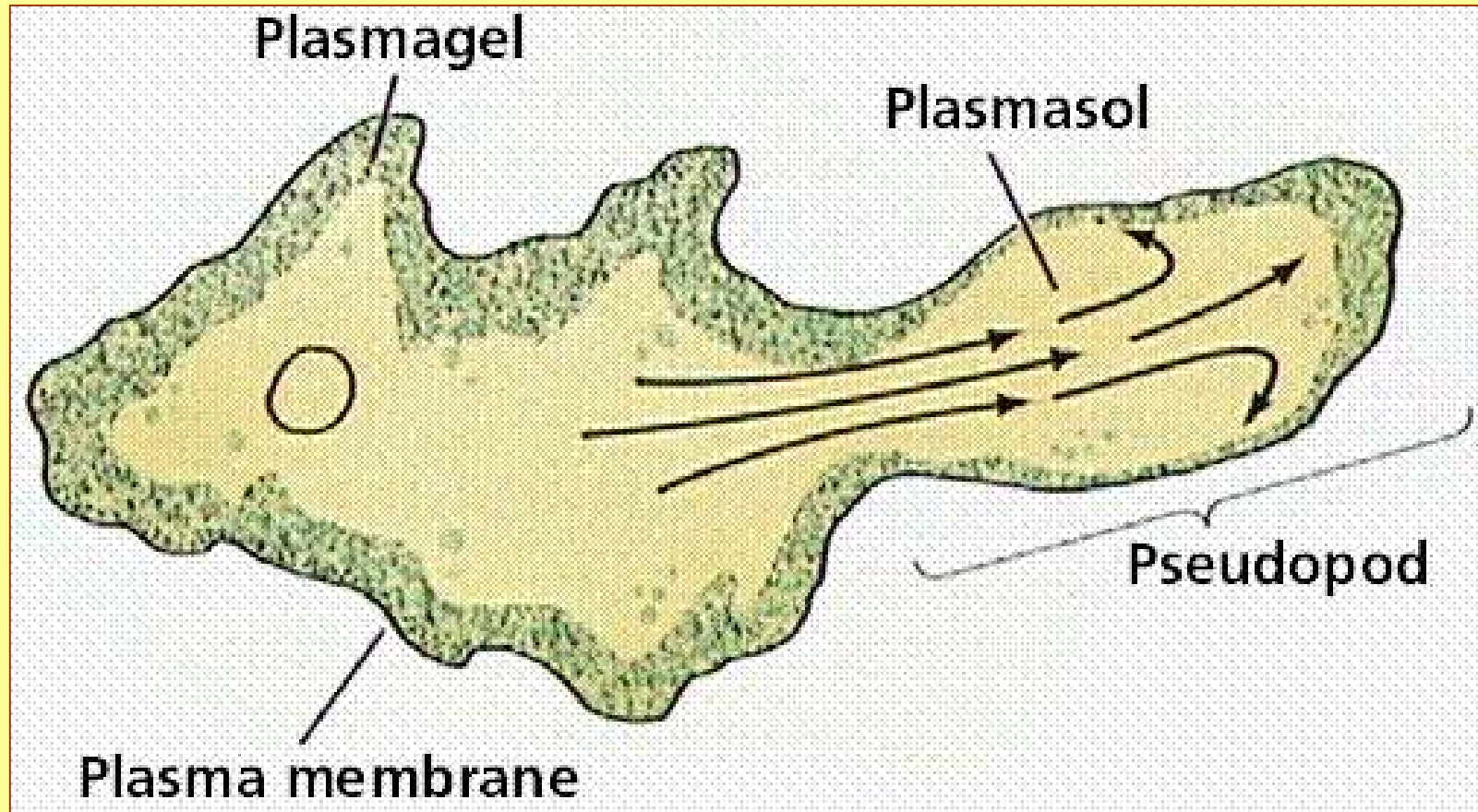
Movement of cilium

Movement of flagellum

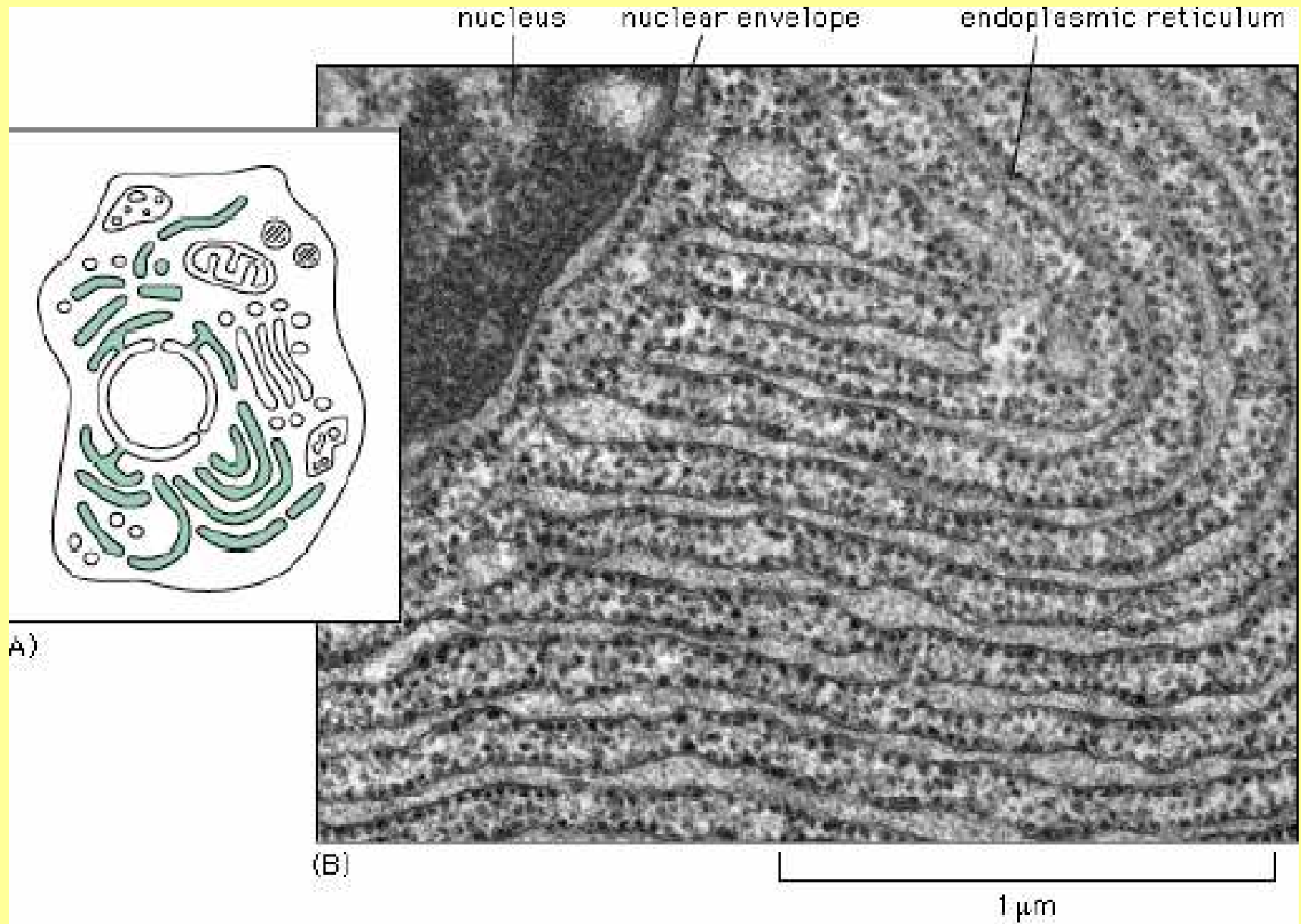

Movimento de cílios e flagelos. Image from Purves et al., *Life: The Science of Biology*, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) (www.whfreeman.com).

Formación e funcionamento dun pseudopodo dunha célula ameboide.
(www.sinauer.com) (www.whfreeman.com).

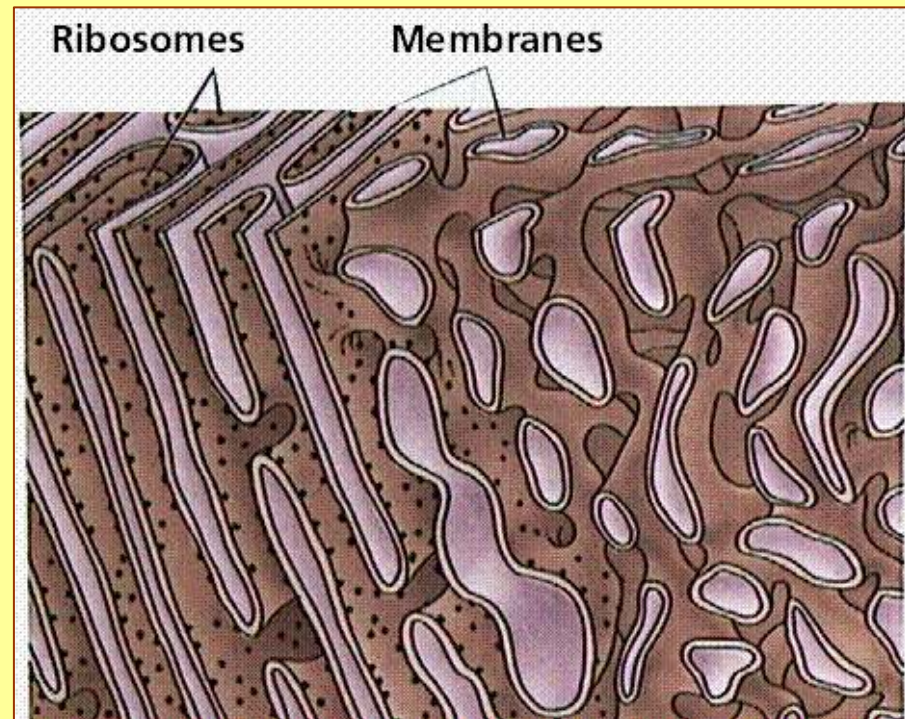
RETÍCULO ENDOPLASMÁTICO

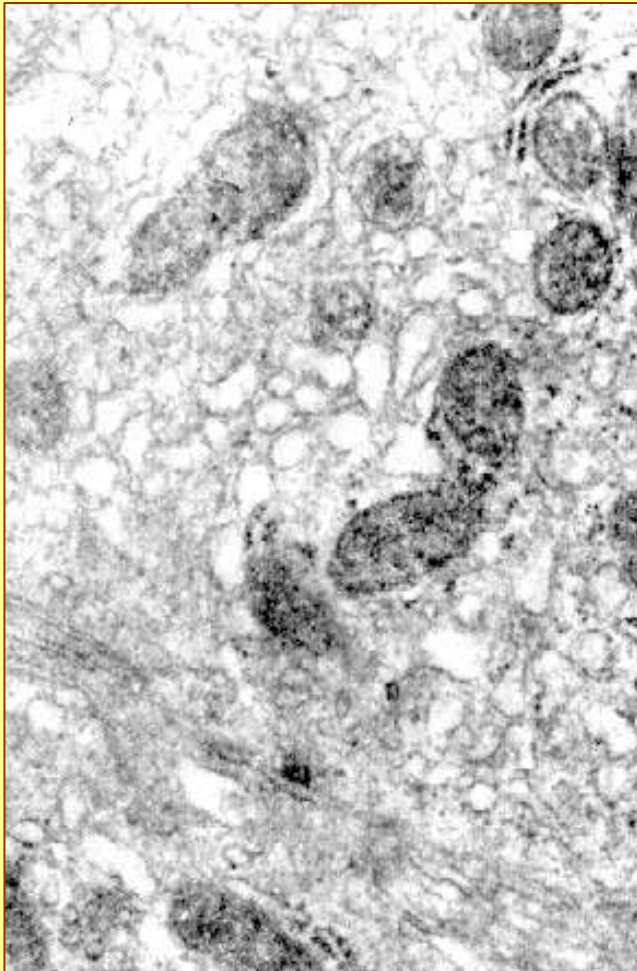
RETÍCULO ENDOPLASMÁTICO

O **retículo endoplasmático** é um sistema membranoso formado por unha rede de sáculos aplanados ou cisternas, sáculos globosos ou vesículas e túbulos que se estenden por todo o citoplasma e comunican coa membrana nuclear externa. Dentro deses sacos aplanados existe un espacio chamado lúmen que almacena substancias.

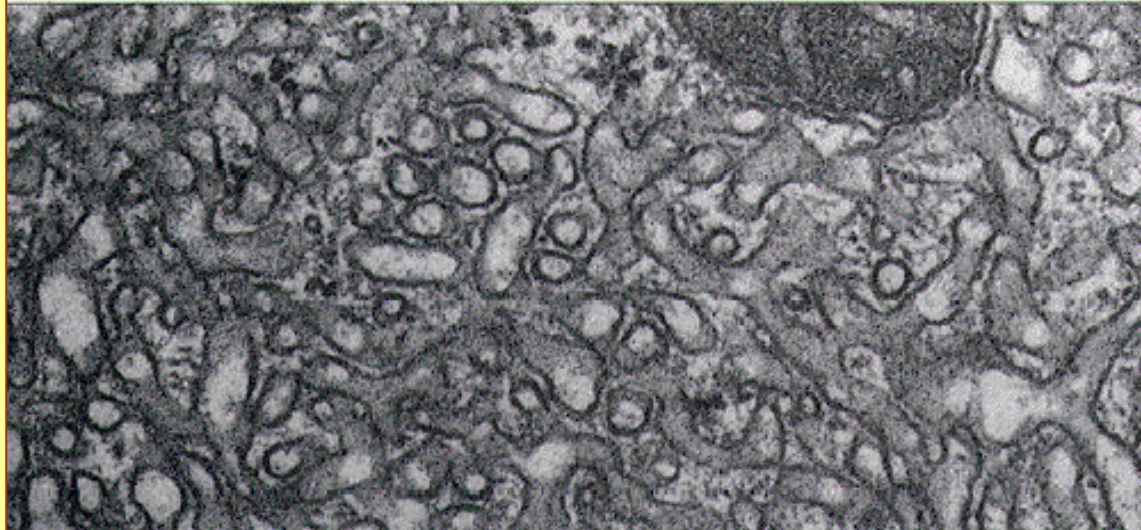
Existen dúas clases de retículo endoplasmático: R.E. rugoso (con ribosomas adheridos) e R.E. liso (libres de ribosomas asociados).

Retículo Endoplasmático. RER (Esquerda) e REL (derecha). Image from Purves et al., Life: The Science of Biology, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) (www.whfreeman.com),

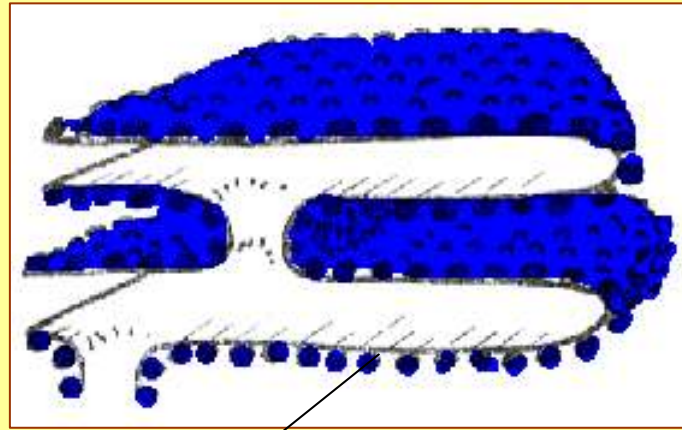
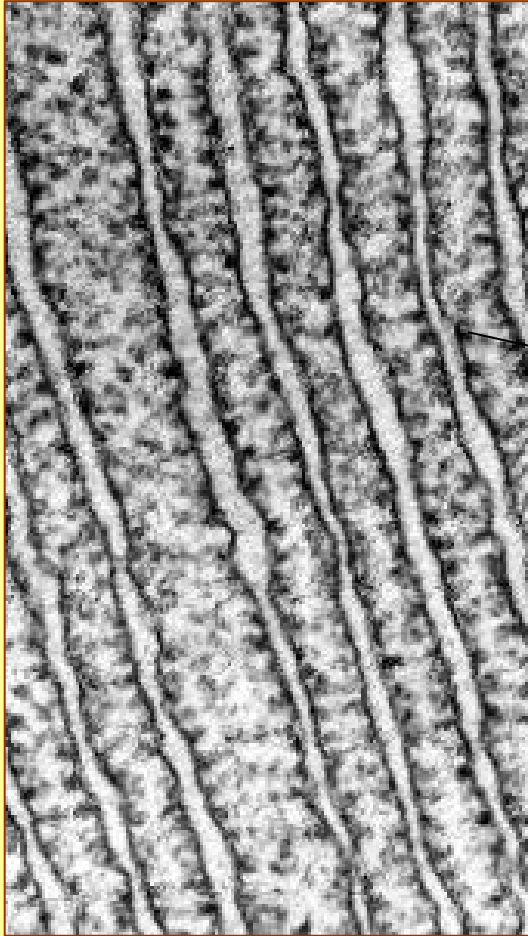
Retículo endoplásmico liso

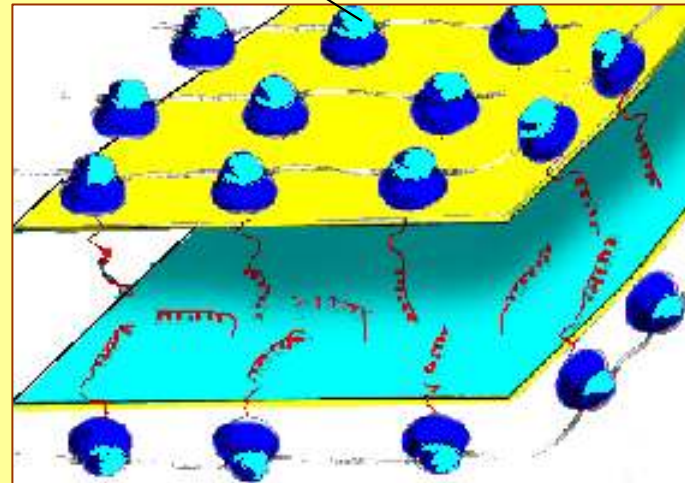
Funcións:

- Síntese de lípidos.
- Detoxificación.
- Liberación de Ca indispensable na contracción muscular.

Retículo endoplasmico liso (REL)

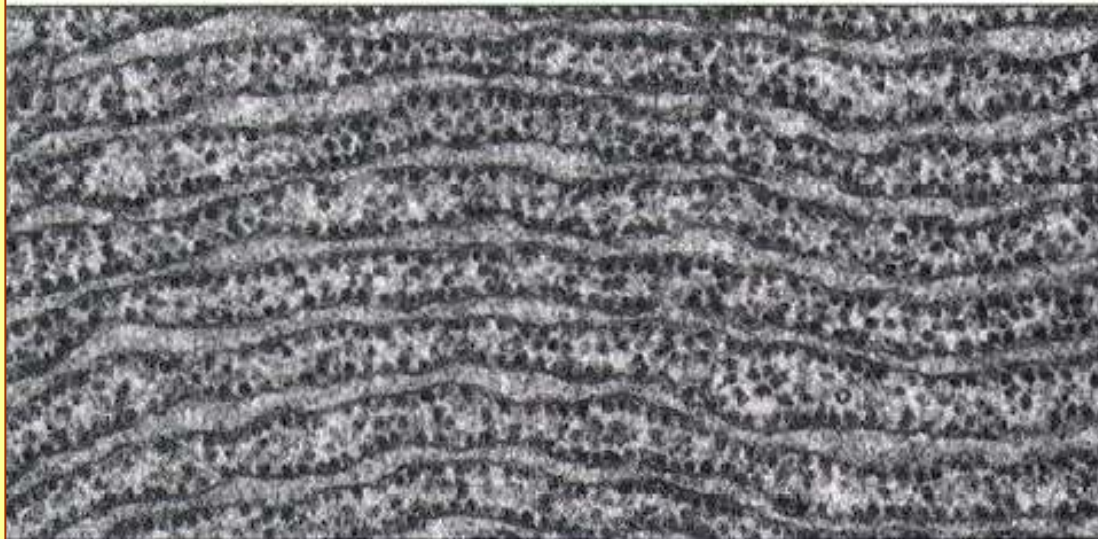

Ribosomas

RER

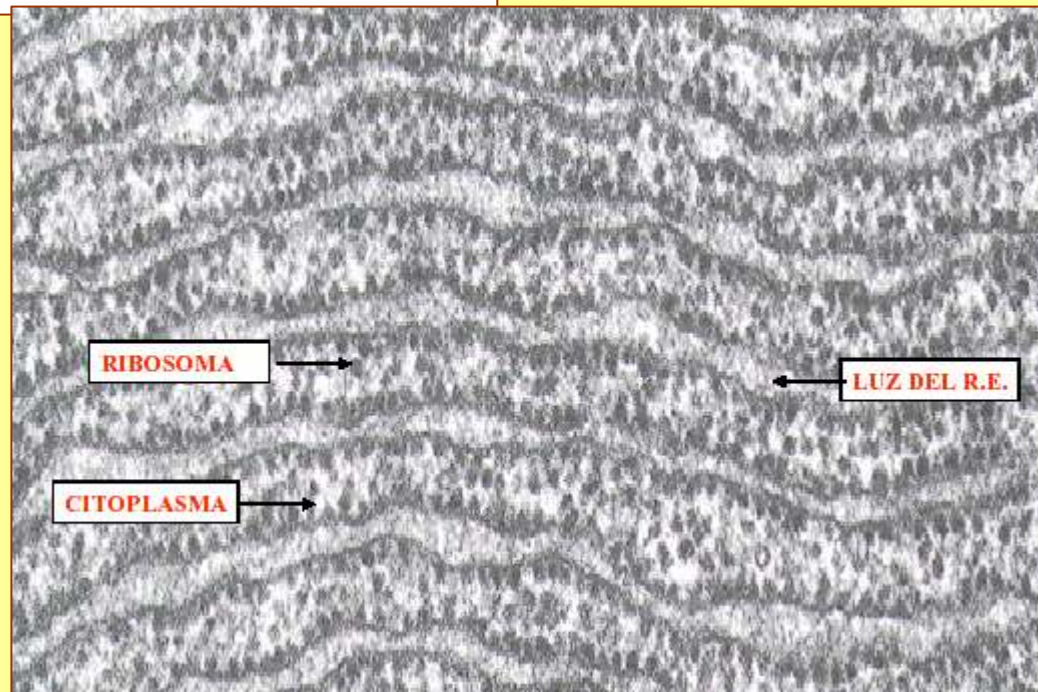
Retículo endoplásmico rugoso

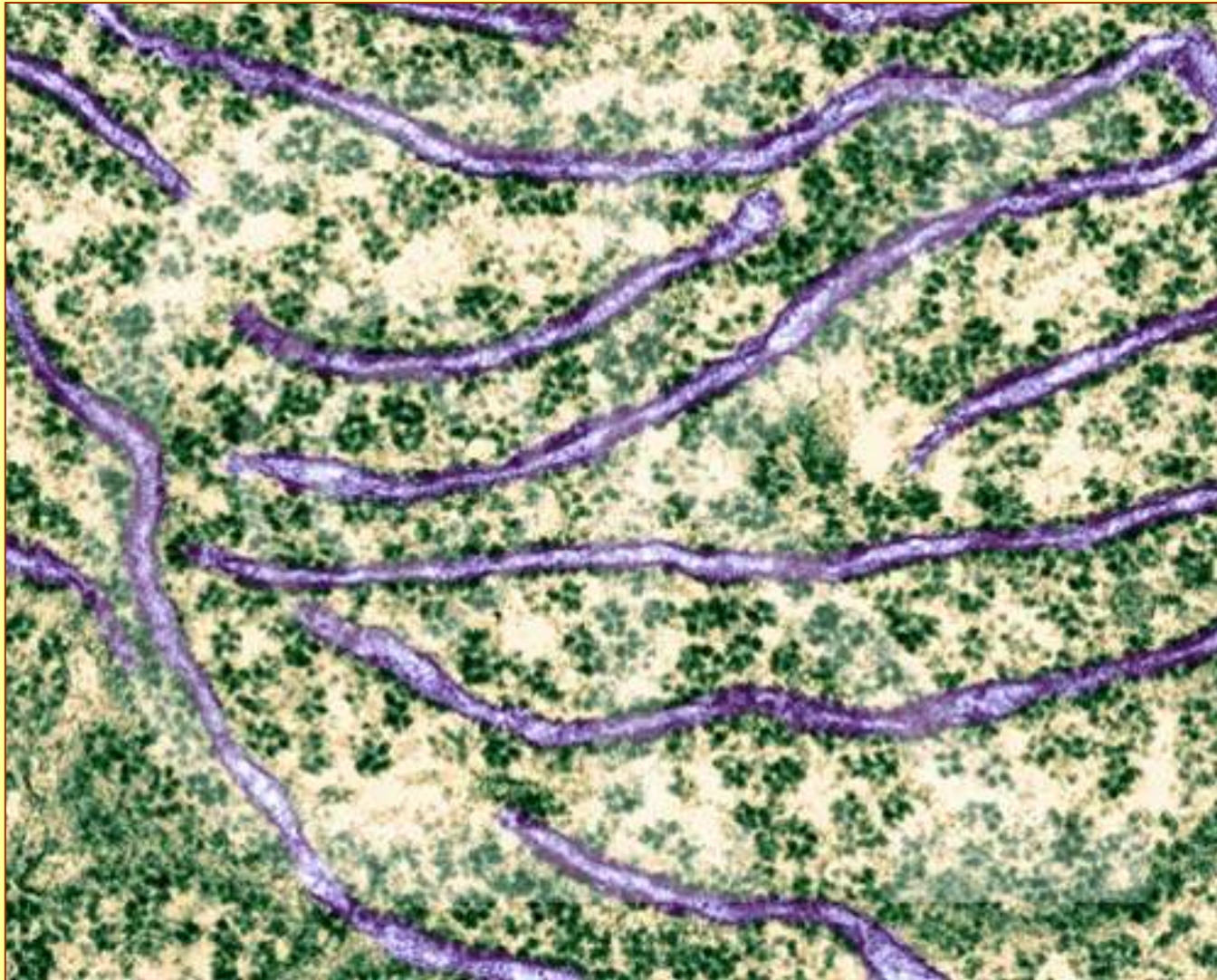

0.2 μm

Funcións:

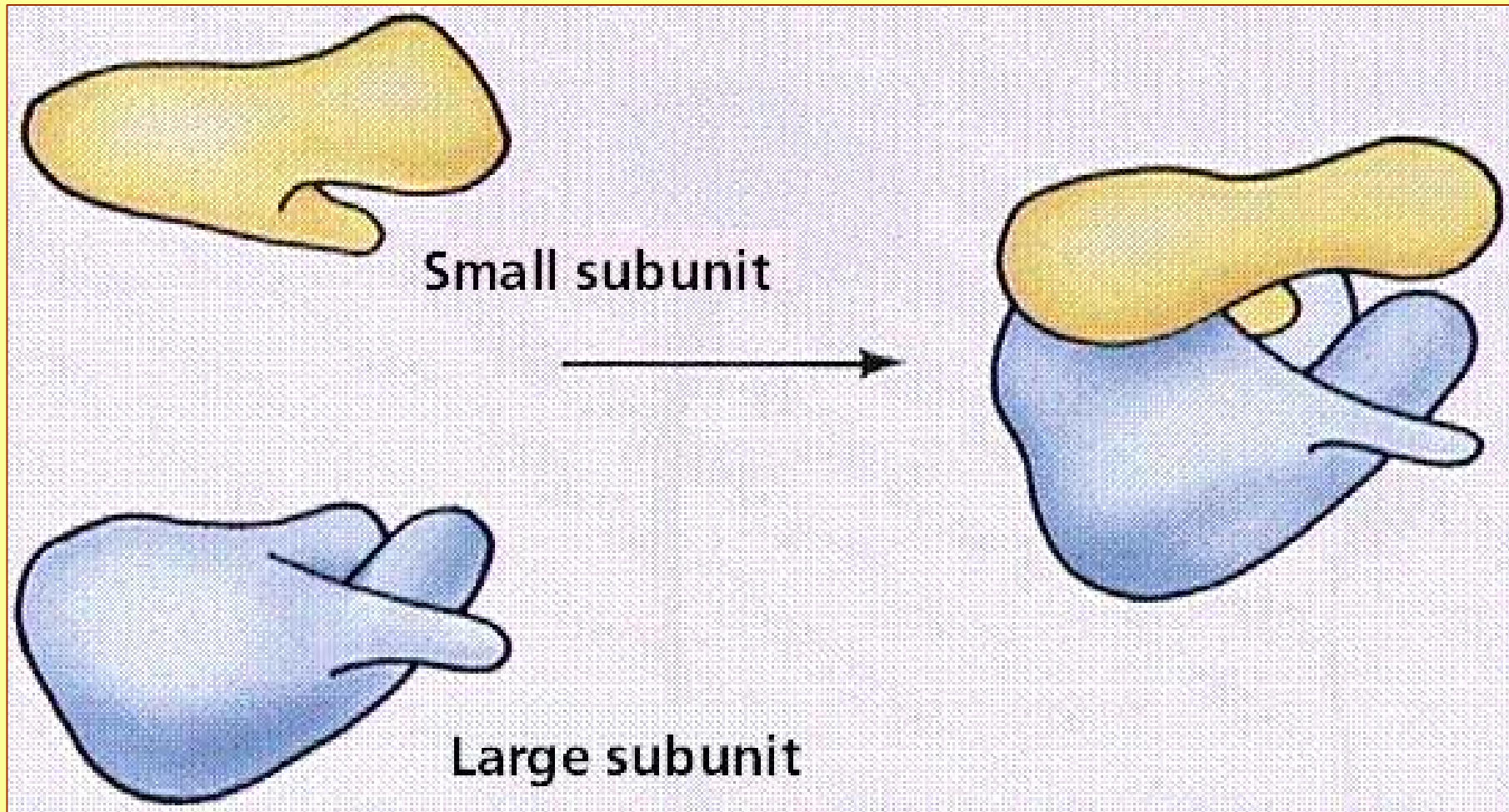
- Síntese e almacenamento de proteínas.
- Glícosilación das proteínas (glicoproteínas).

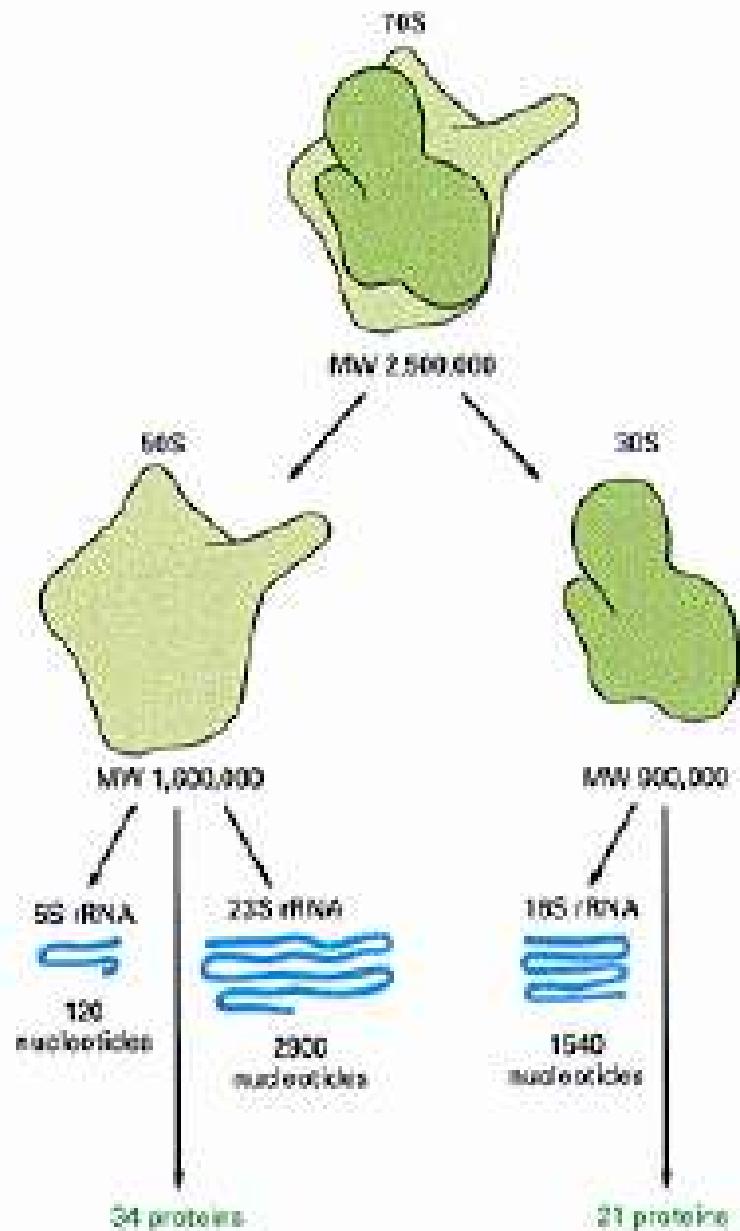

Retículo Endoplasmático con Ribosomas (MET x61,560).
www.DennisKunkel.com.

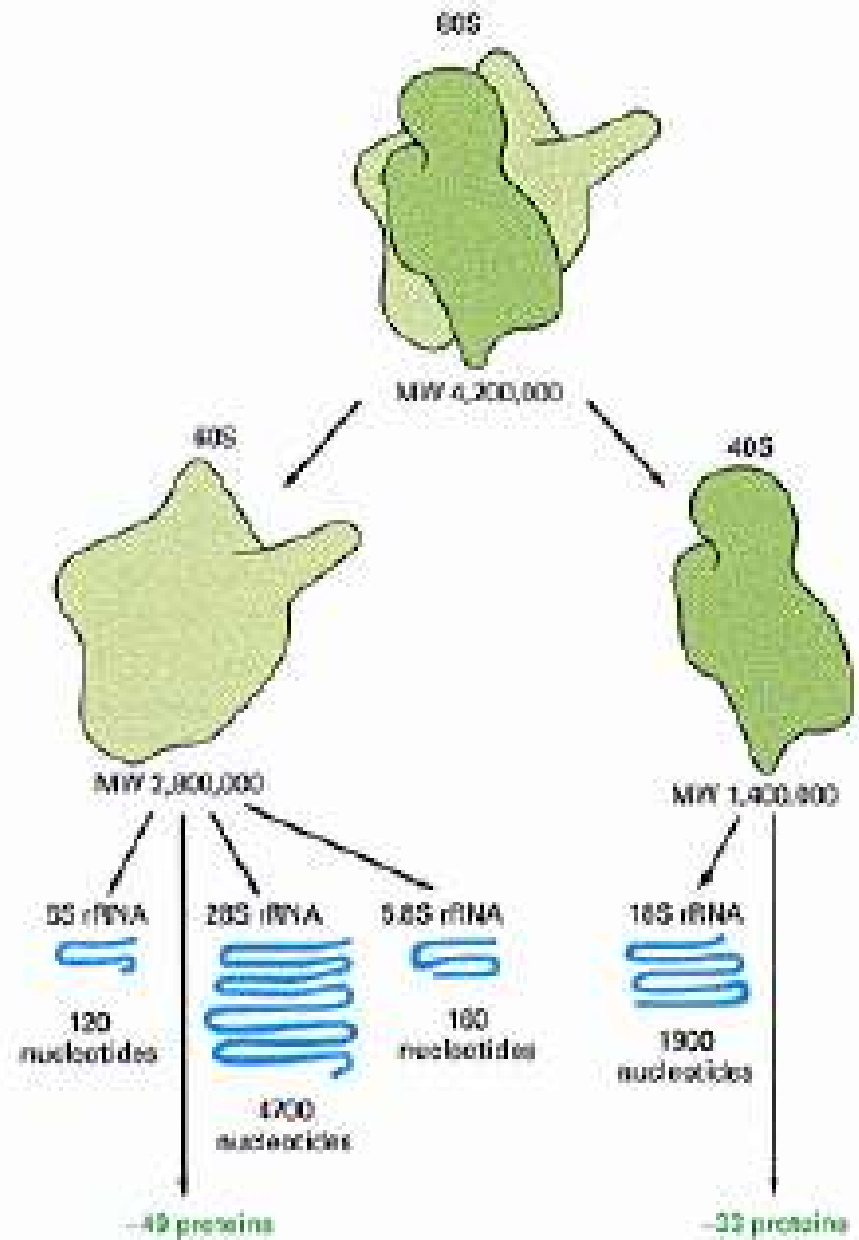
RIBOSOMAS

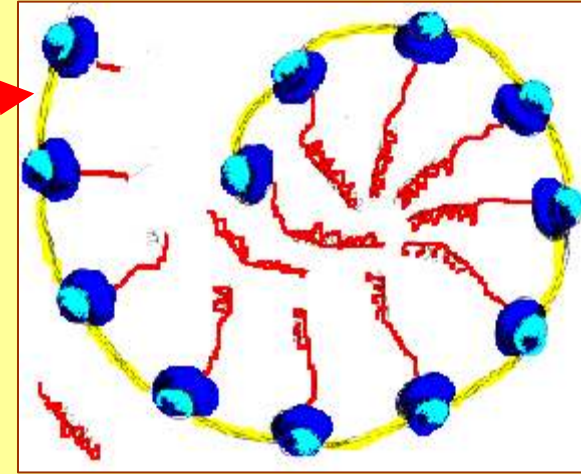
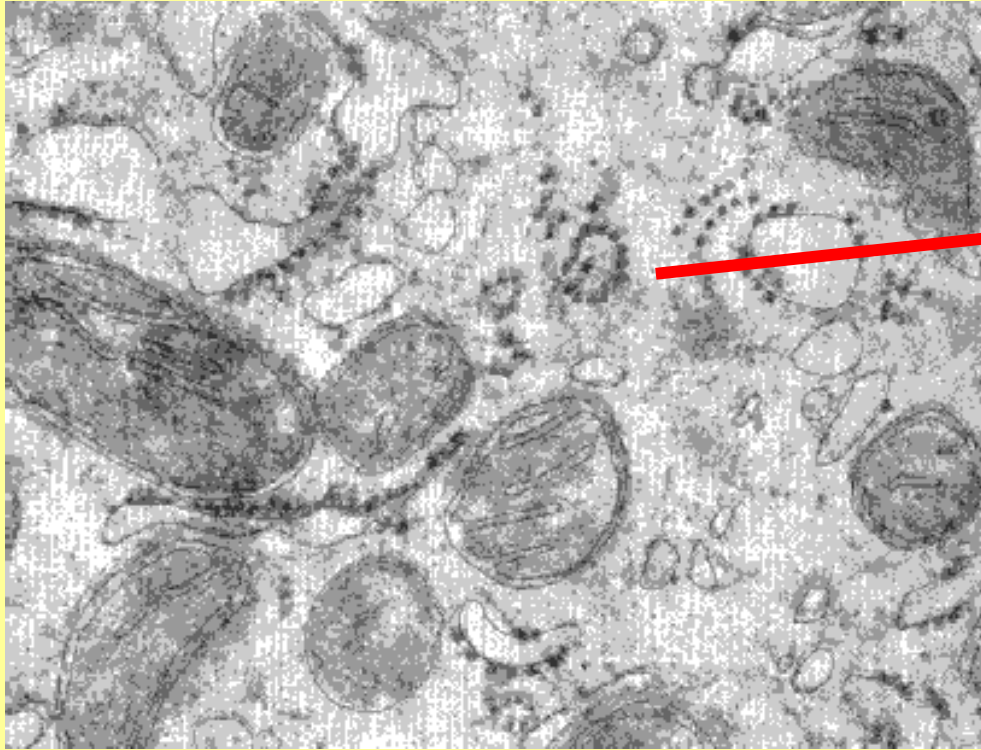
Estructura dun ribosoma. Image from Purves et al., Life: The Science of Biology, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) (www.whfreeman.com).

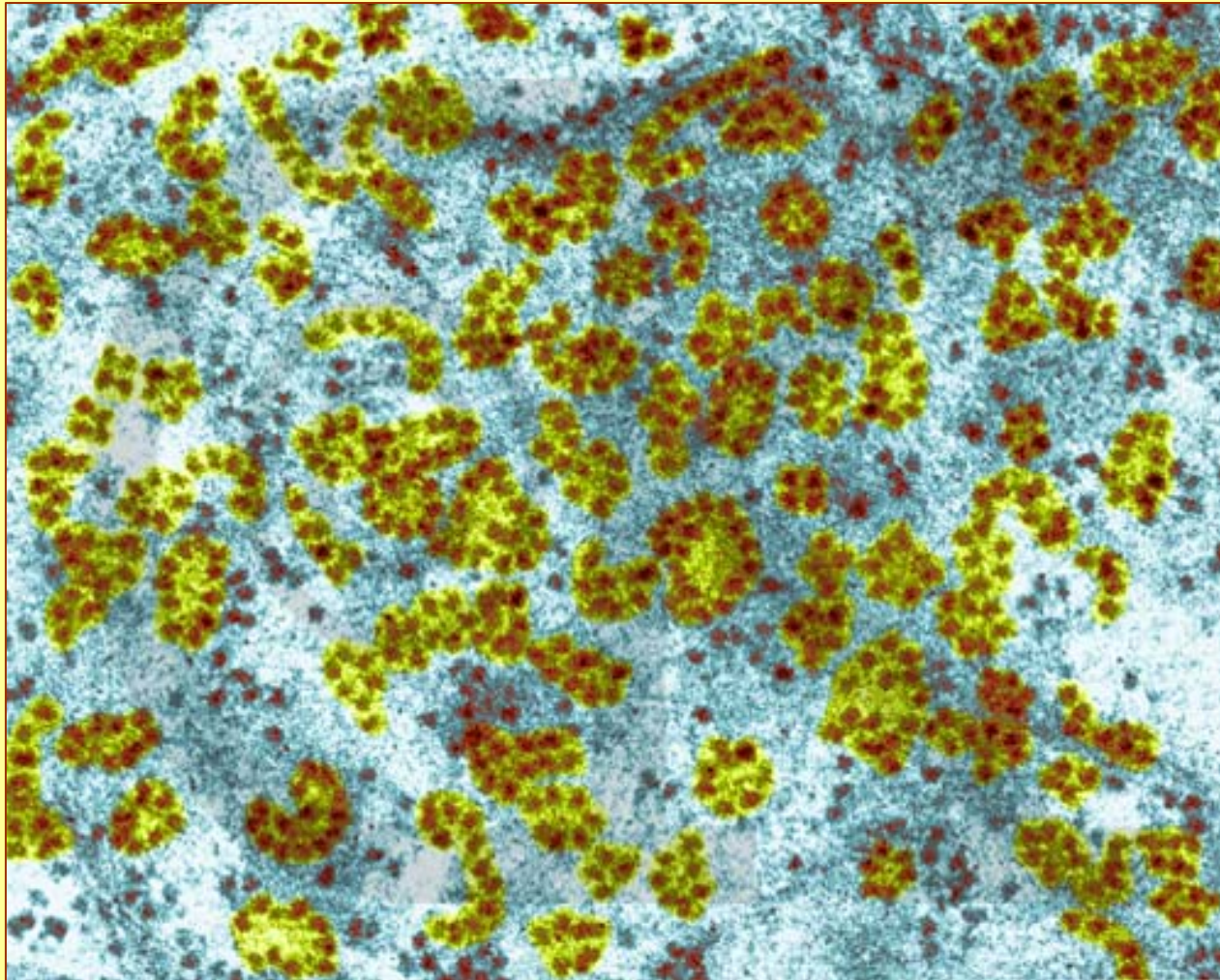
PROKARYOTIC RIBOSOME

EUCARYOTIC RIBOSOME

POLISOMAS OU POLIRRIBOSOMAS

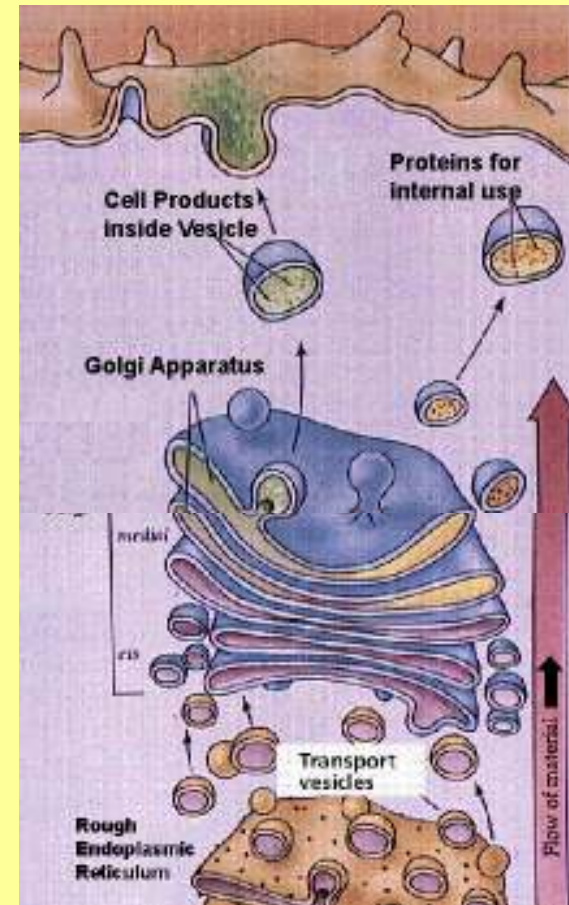

Ribosomas e Polirribosomas – Célula do fígado (MET x173,400).
www.DennisKunkel.com.

APARELLO DE GOLGI

O aparello de Golgi está formado por un conxunto de sacos aplanados ou cisternas (dictiosoma) acompañados de vesículas de secreción. Sitúase próximo ó núcleo e nas células animais rodeando ó centríolo.

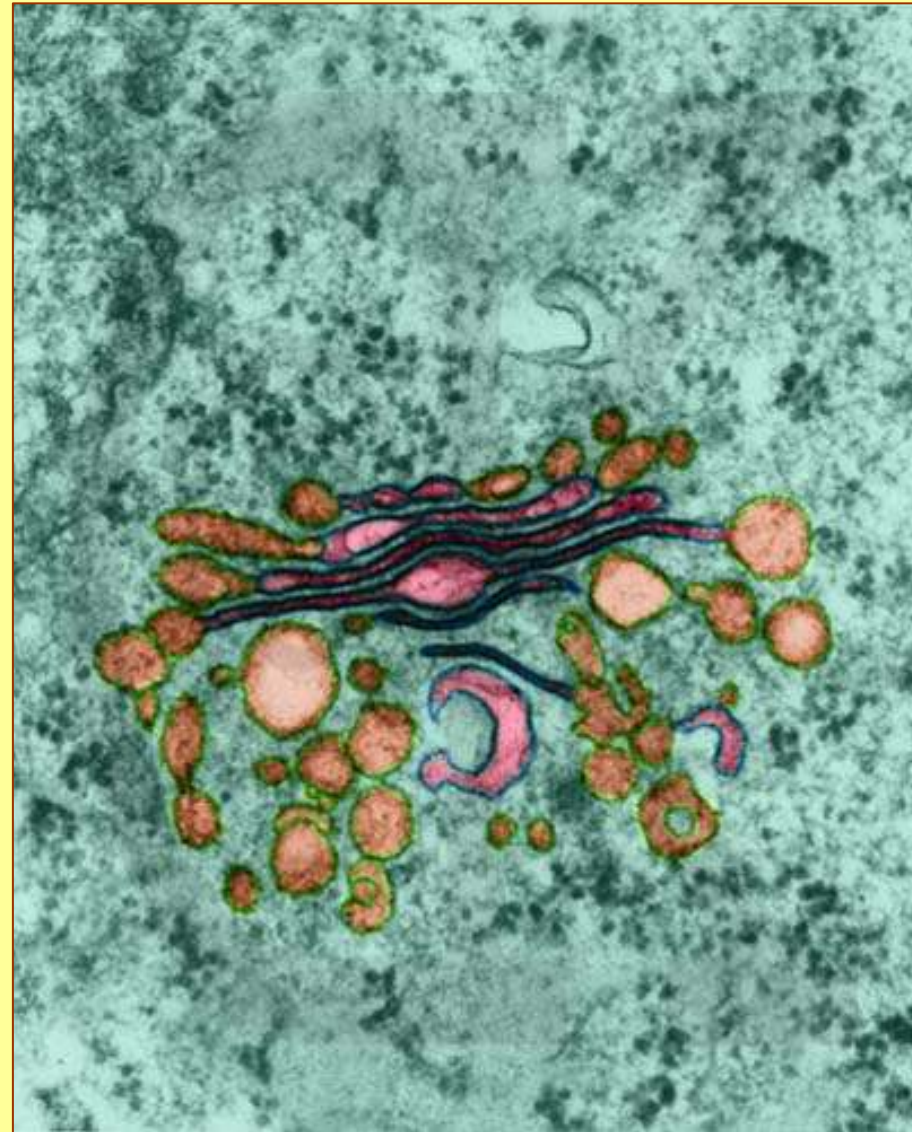
As cisternas posúen unha cara cis e outra trans, con orientacións diferentes. A cara cis oriéntase cara ó RER e a trans cara á membrana citoplasmática. As conexións entre cisternas realízanse por vesículas de transición.

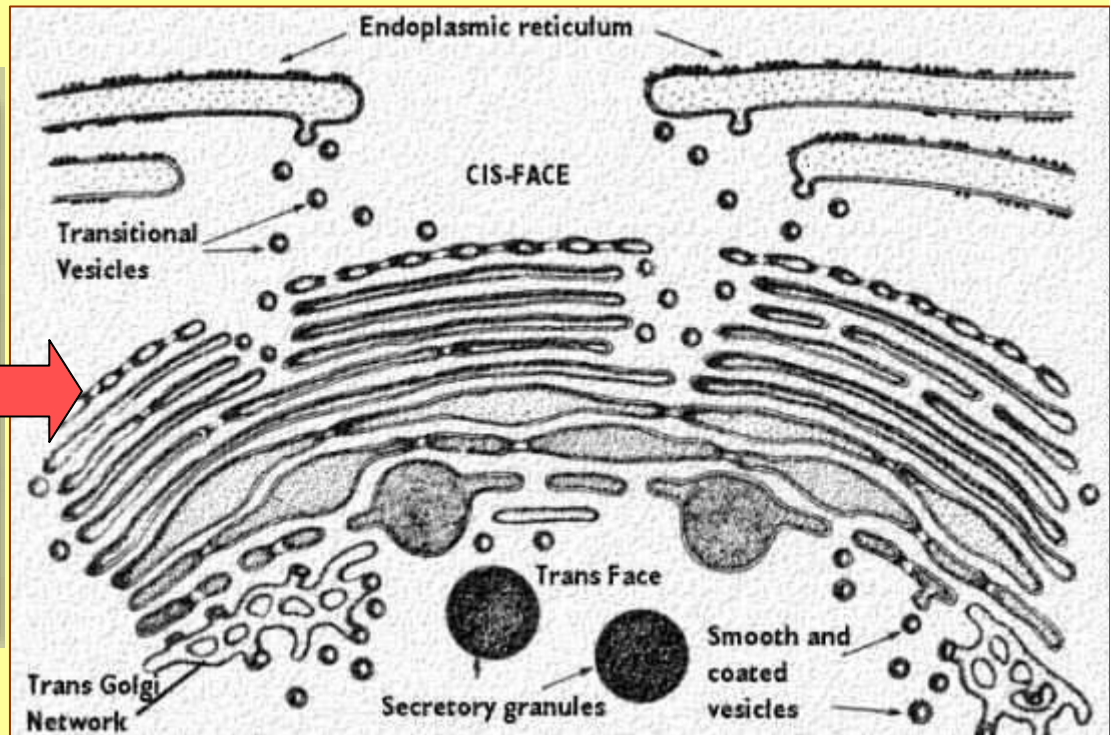
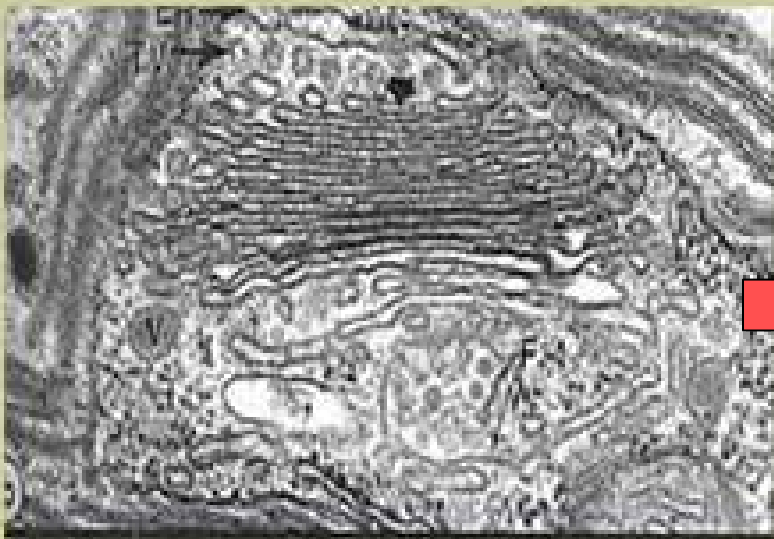
Transporte de vesículas na célula. Images from Purves et al., *Life: The Science of Biology*, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) and WH Freeman (www.whfreeman.com).

As **funcións** do Ap. De Golgi son diversas:

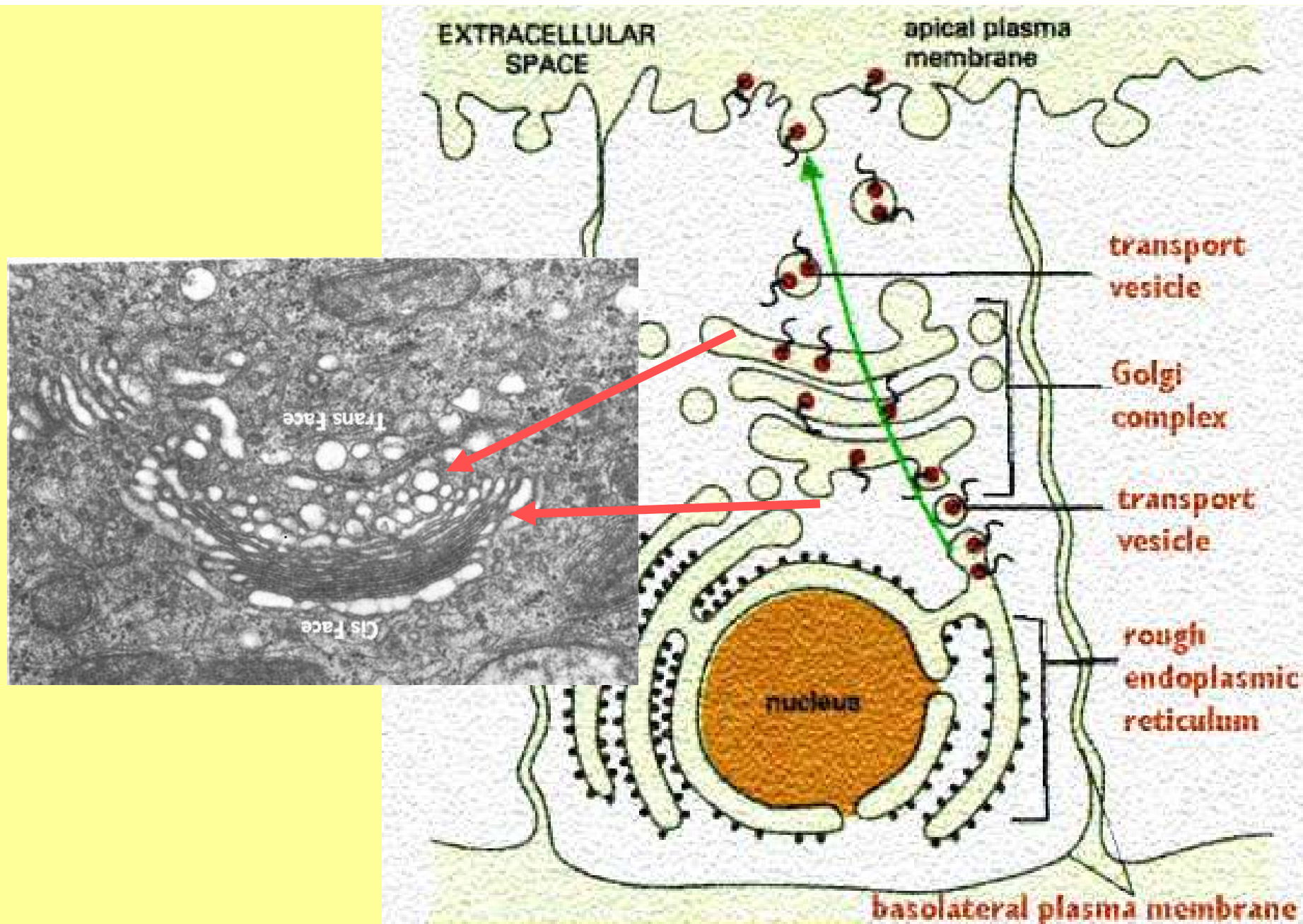
- Desempeña un papel organizador dentro da célula, participa no transporte, maduración, clasificación e distribución de proteínas
- Realízanse glicosilacións.
- Sintetiza mucopolisacáridos da matriz extracelular de células animais e substancias como pectina, celulosa e hemicelulosa que forman a parede das vexetais.

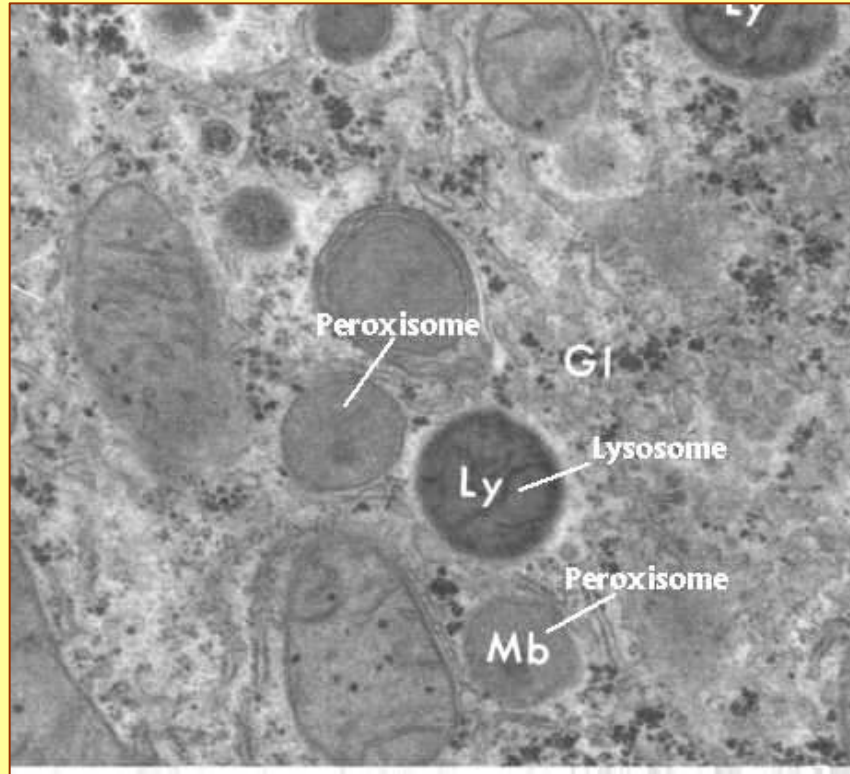
Aparato de Golgi (in a plant parenchyma cell from *Sauromatum guttatum*) (MET x145,700). Note the numerous vesicles near the Golgi. This image is copyright Dennis Kunkel at www.DennisKunkel.com.

Micrografía electrónica
do Aparelho de Golgi

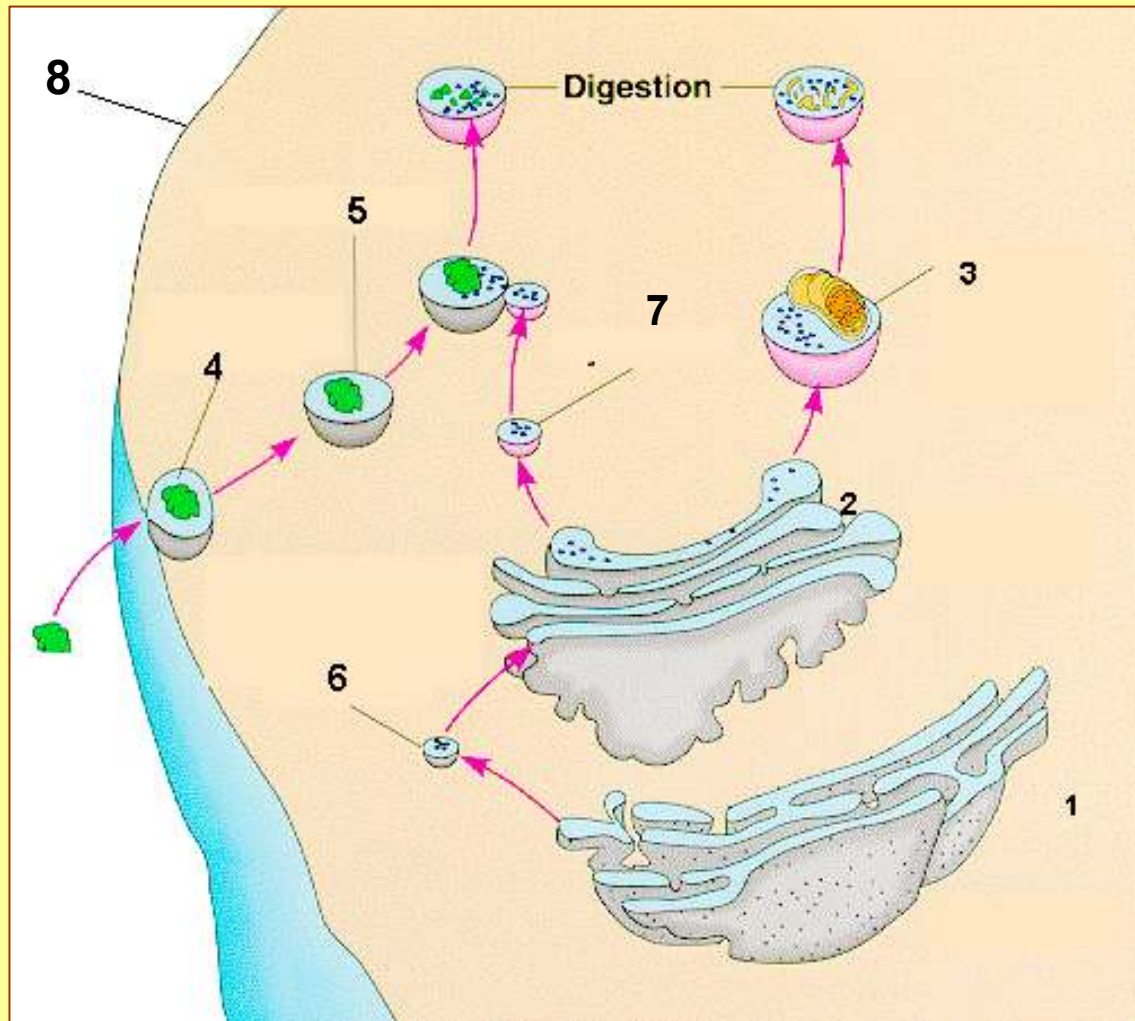
LISOSOMAS E PEROXISOMAS

Os **lisosomas** son vesículas procedentes do Ap. De Golgi que conteñen encimas dixestivas (hidrolasas ácidas).

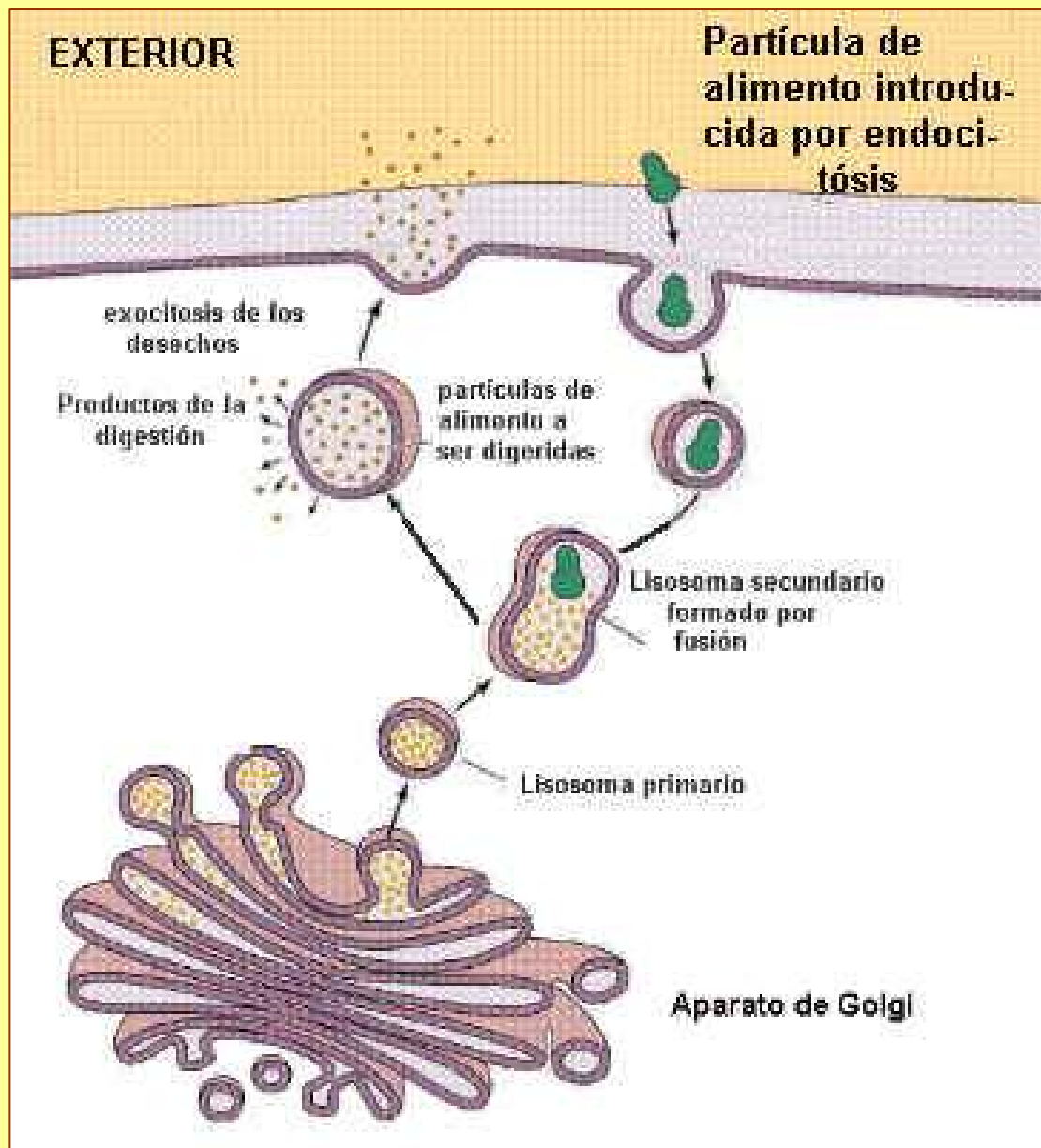
Teñen unha **estructura** moi sinxelas, baseada fundamentalmente nunha membrana plasmática que almacena no seu interior as encimas. A cara interior da membrana está moi glicosilada para impedir o ataque das propias encimas do seu contido interno.

Función: consiste en realizar a dixestión da materia orgánica. Necesitan un pH entre 3-6 necesitan introducir protóns no seu interior gastando ATP (Bomba de protóns).

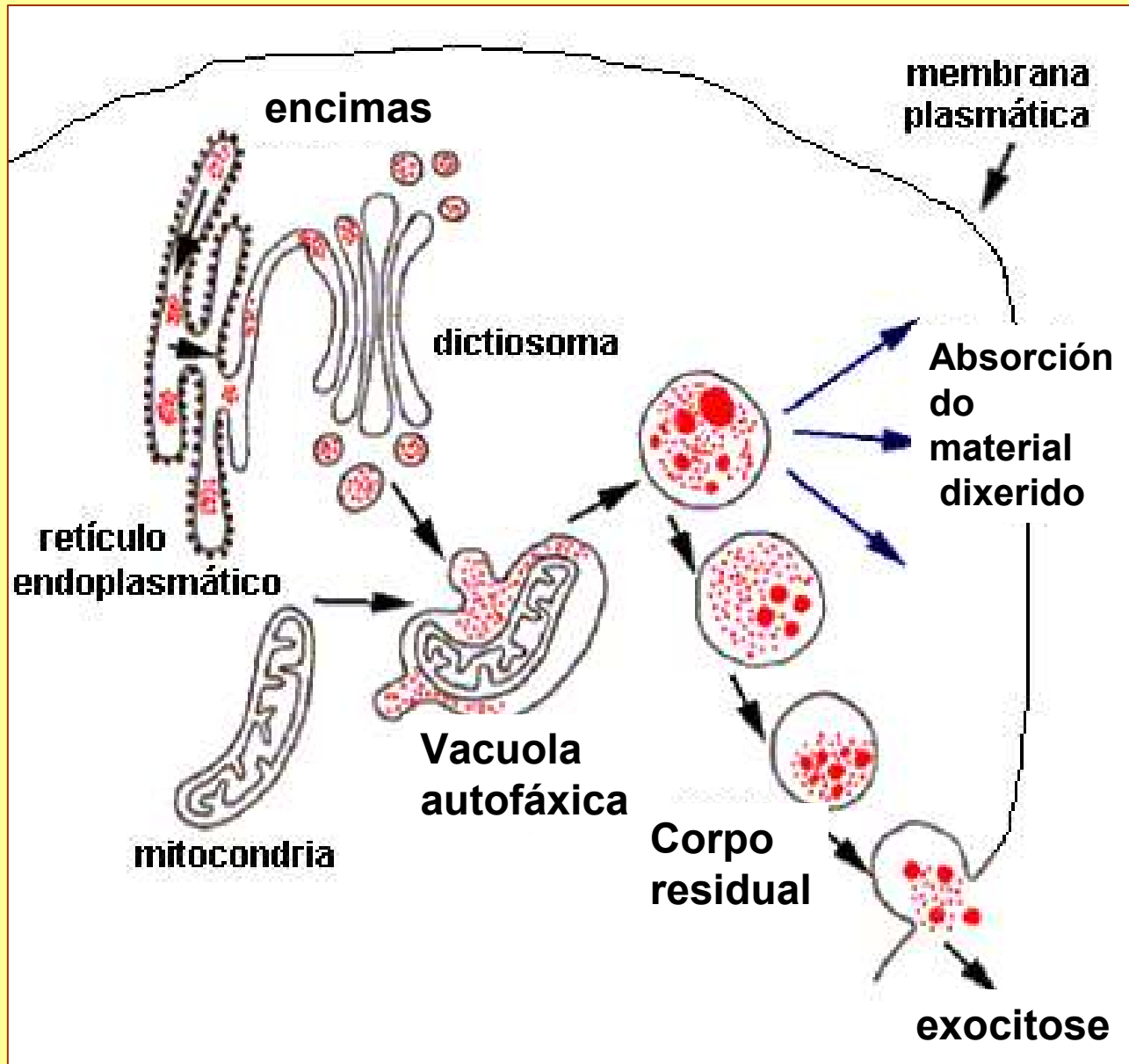

1.RER; 2. Complejo de Golgi; 3. Vacuola autofágica; 4. Fagosoma 5. Vacuola digestiva; 6. Vesícula de transición; 7.Lisosoma; 8. Membrana plasmática

Heterofaxia

Autofaxia

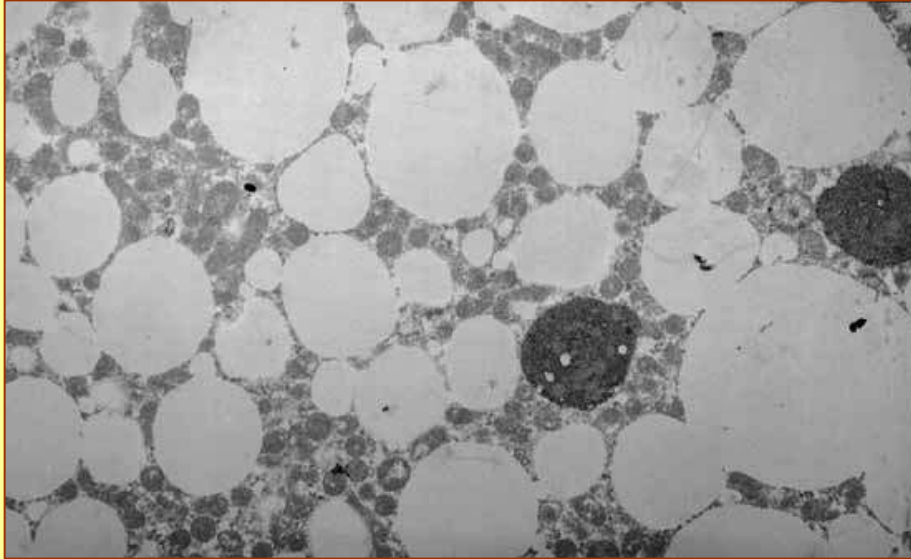
PEROXISOMAS

Os **peroxisomas** son orgánulos similares ós lisosomas, pero en vez de hidrolasas conteñen encimas oxidasas como a peroxidasa e a catalasa.

Función: participa en reaccións metabólicas de oxidación; sen embargo, nos peroxisomas a enerxía resultante pérdese en forma de calor e non en ATP.

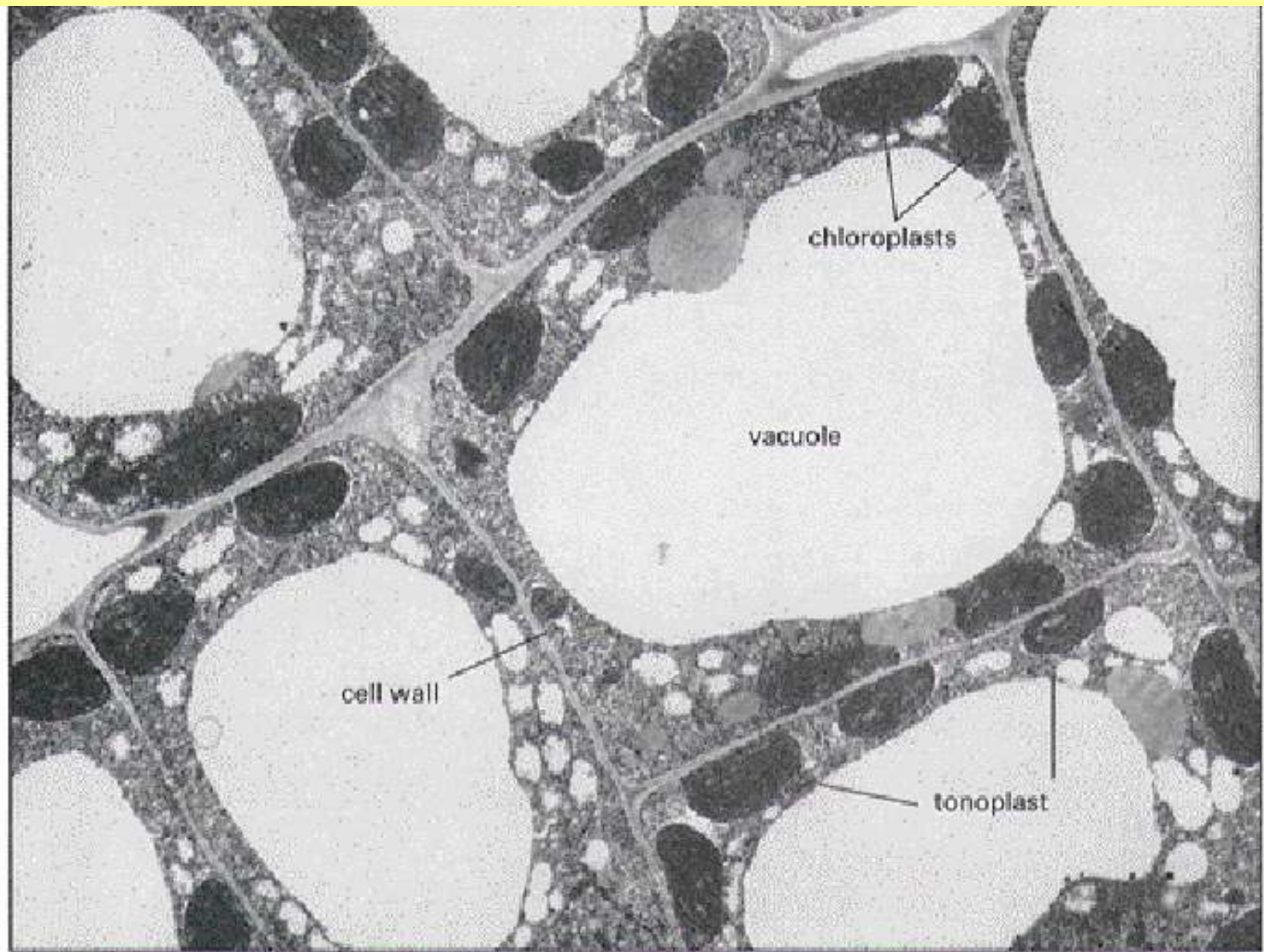
Os **glioxisomas** son unha clase de peroxisomas que só existen en células vexetais. Posúen encimas do ciclo do glioxilato que é unha variante do ciclo de Krebs das mitocondrias que permite sintetizar glúcidos a partir de graxas. É indispensable en sementes en xerminación.

vacúolos

As **vacúolos** son vesículas **constituídas** por unha membrana e no interior existe fundamentalmente auga.

Fórmanse a partir do retículo endoplasmático, do aparello de Golgi ou de invaxinacións da membrana plasmática. En animais son pequenas e chámase **vesículas**. En vexetais son moi grandes e a membrana chámase **tonoplasto**.

chloroplasts

vacuole

cell wall

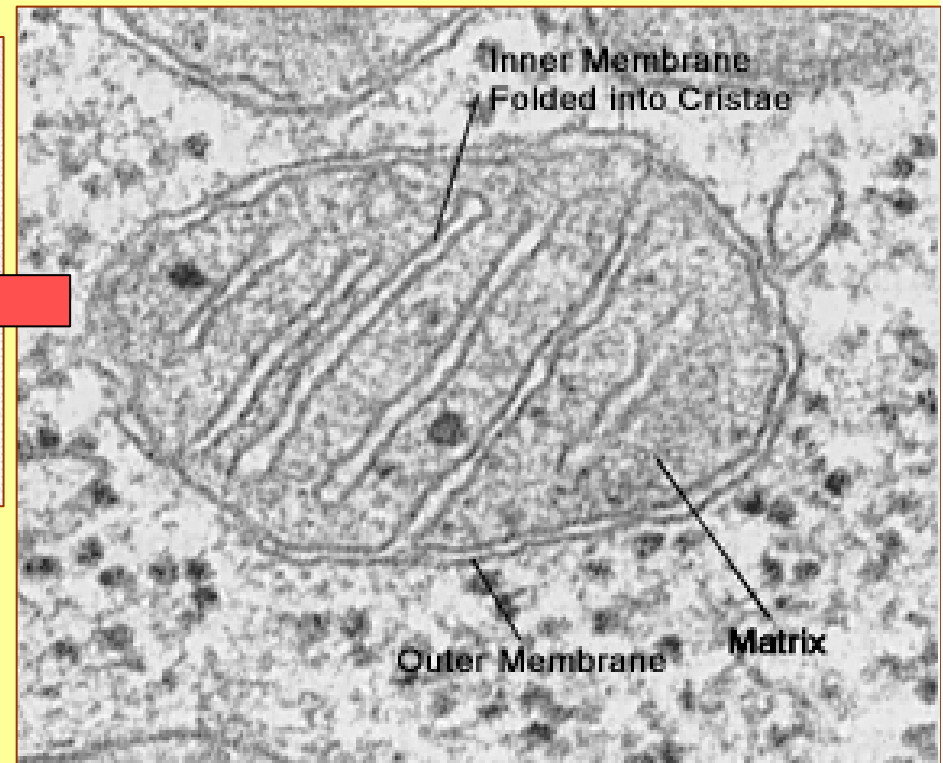
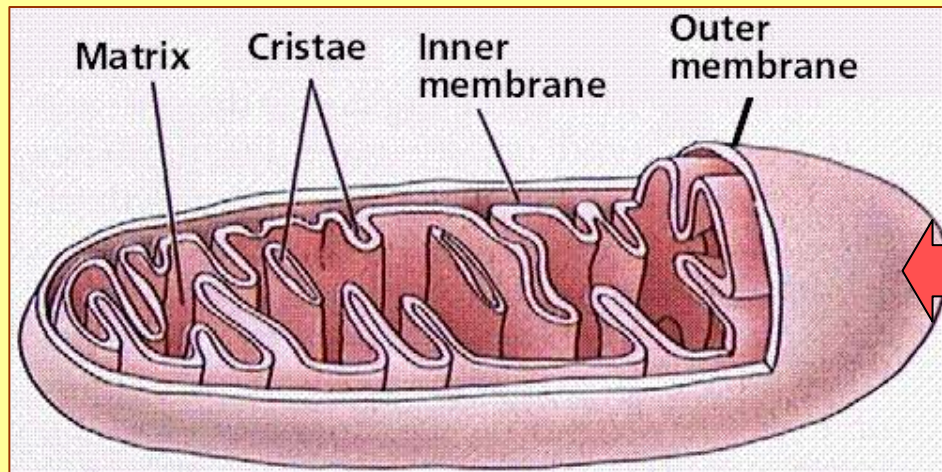
tonoplast

10 μ m

Funcións: acumulan auga aumentando o volume da célula sen aumentar o tamaño do citoplasma nin a súa salinidade; almacenan substancias enerxéticas, tóxicas, velenos, substancias de desfeito, etc. Constitúen o medio de transporte de substancias entre orgánulos do sistema endomembranoso. Nas células animais existen ademais vacuolas fagocíticas, pinocíticas e pulsátiles.

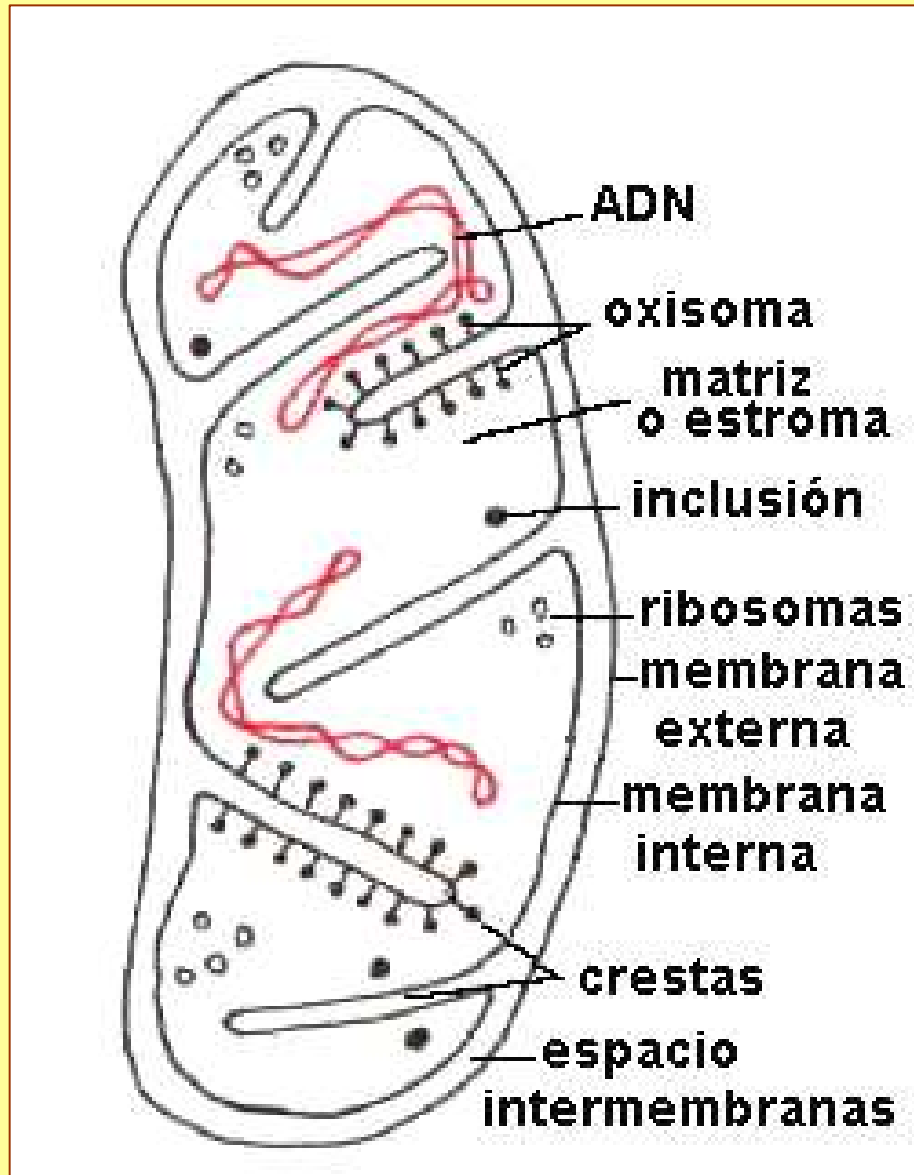
MITOCONDRIAS

Estrutura dunha mitocondria. Image from Purves et al., Life: The Science of Biology, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) (www.whfreeman.com),

Esquerda: Esquema dunha mitocondria. **Dereita:** Microfotografía.

Esquema da estrutura dunha mitocondria con MET

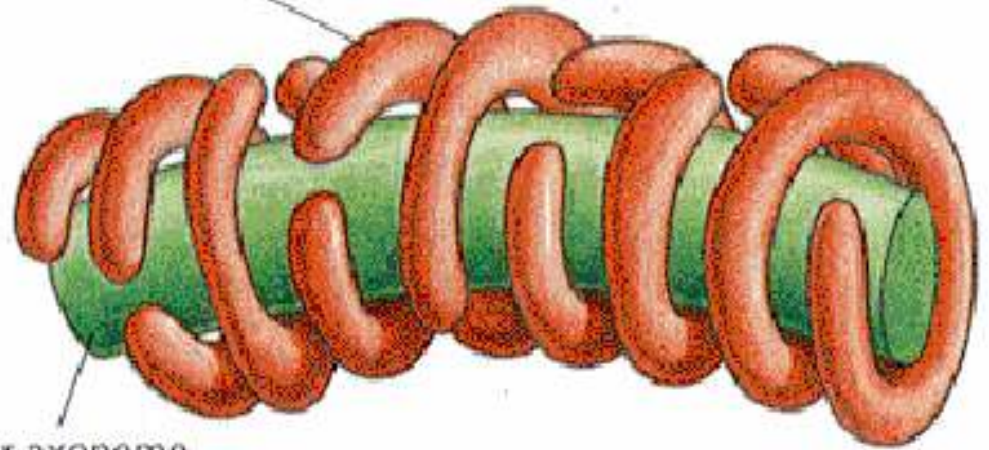
Estructura: son orgánulos polimorfos, esféricos ou como bastonciños.

Posúen unha dobre membrana (externa e interna), separada por un espacio intermembranoso. A membrana interior prégase e produce unhas crestas mitocondriais. No interior da mitocondria existe un xel chamado matriz mitocondrial. Na membrana interna, nas crestas mitocondriais, sitúanse as ATP sintetasas.

No seu interior posúe ADN e ribosomas.

mitochondria

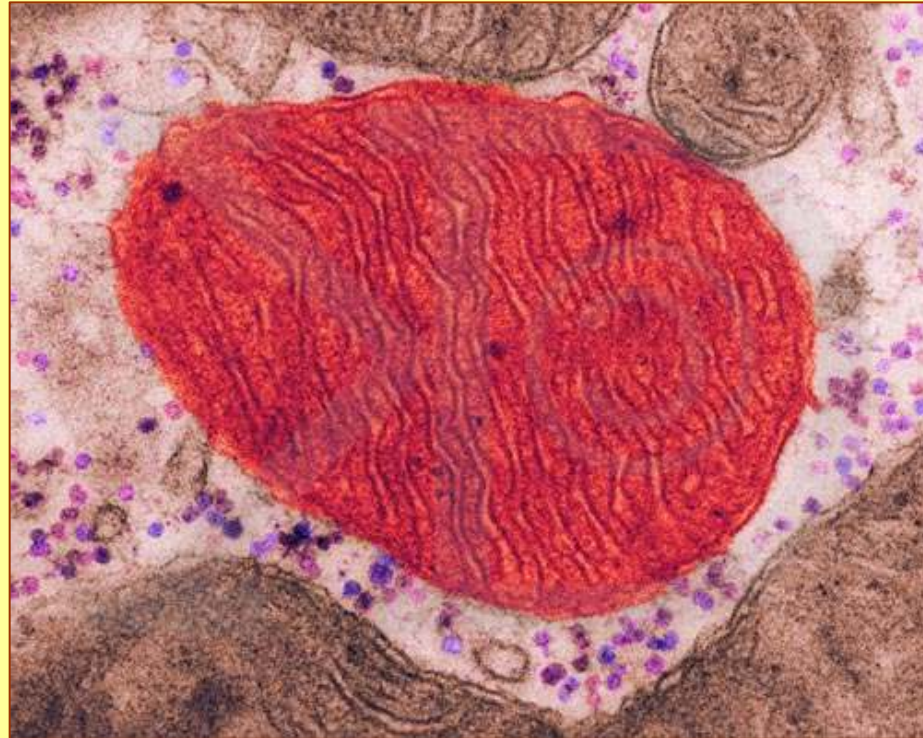

flagellar axoneme

myofibril

CARDIAC MUSCLE

SPERM TAIL

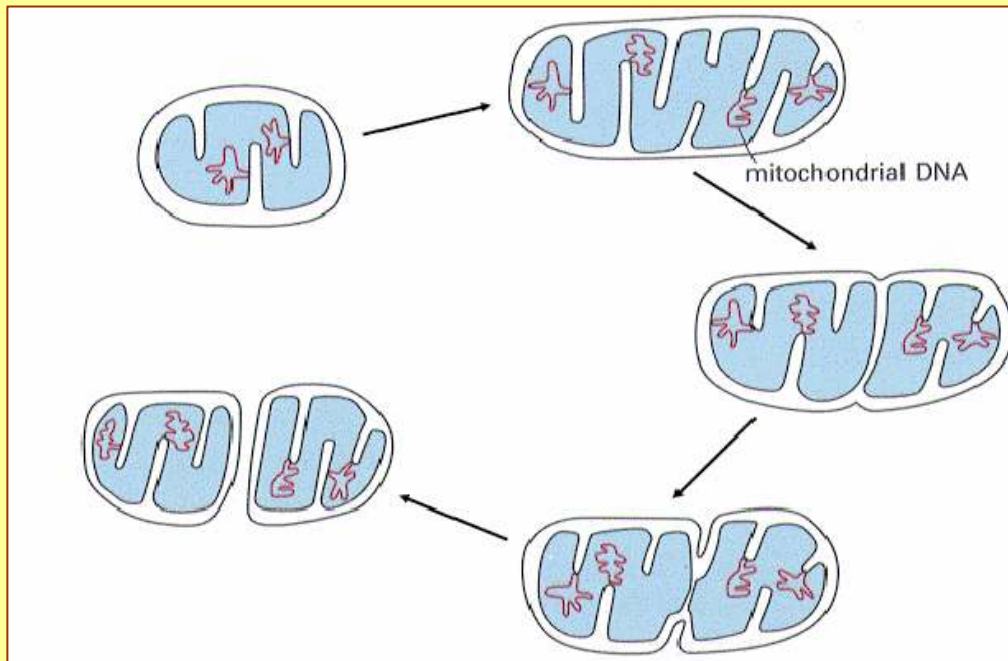

Mitocondria de célula muscular (MET x190,920).
www.DennisKunkel.com

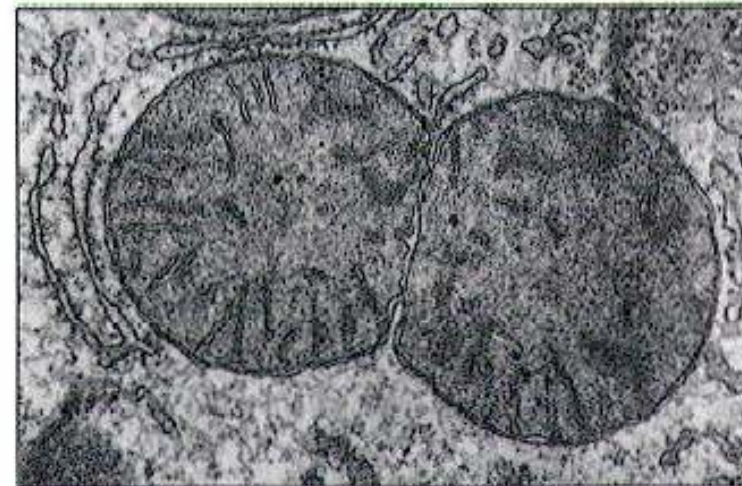
Funcións: realizan a respiración celular ou mitocondrial; na matriz efectúase o ciclo de Krebs, a oxidación dos ácidos graxos, a biosíntese de proteínas nos ribosomas e a duplicación do ADN mitocondrial

As **mitocondrias** son orgánulos celulares que se encargan da obtención da enerxía mediante a respiración celular, proceso de oxidación no que interveñen as ATP sintetetas. A enerxía obtida gárdase en forma de ATP.

É un orgánulo común a células animais e vexetais.

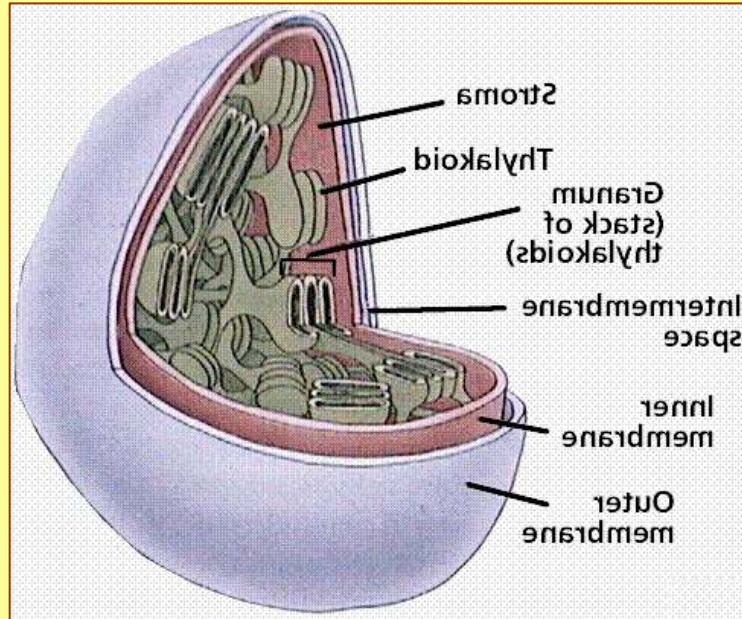

Son os orgánulos,
xunto cos
cloroplastos, que
son capaces de
reproducirse.

1 μm

CLOROPLASTO

Estructura dun cloroplasto. Image from Purves et al., *Life: The Science of Biology*, 4th Edition, by Sinauer Associates (www.sinauer.com) and WH Freeman (www.whfreeman.com).

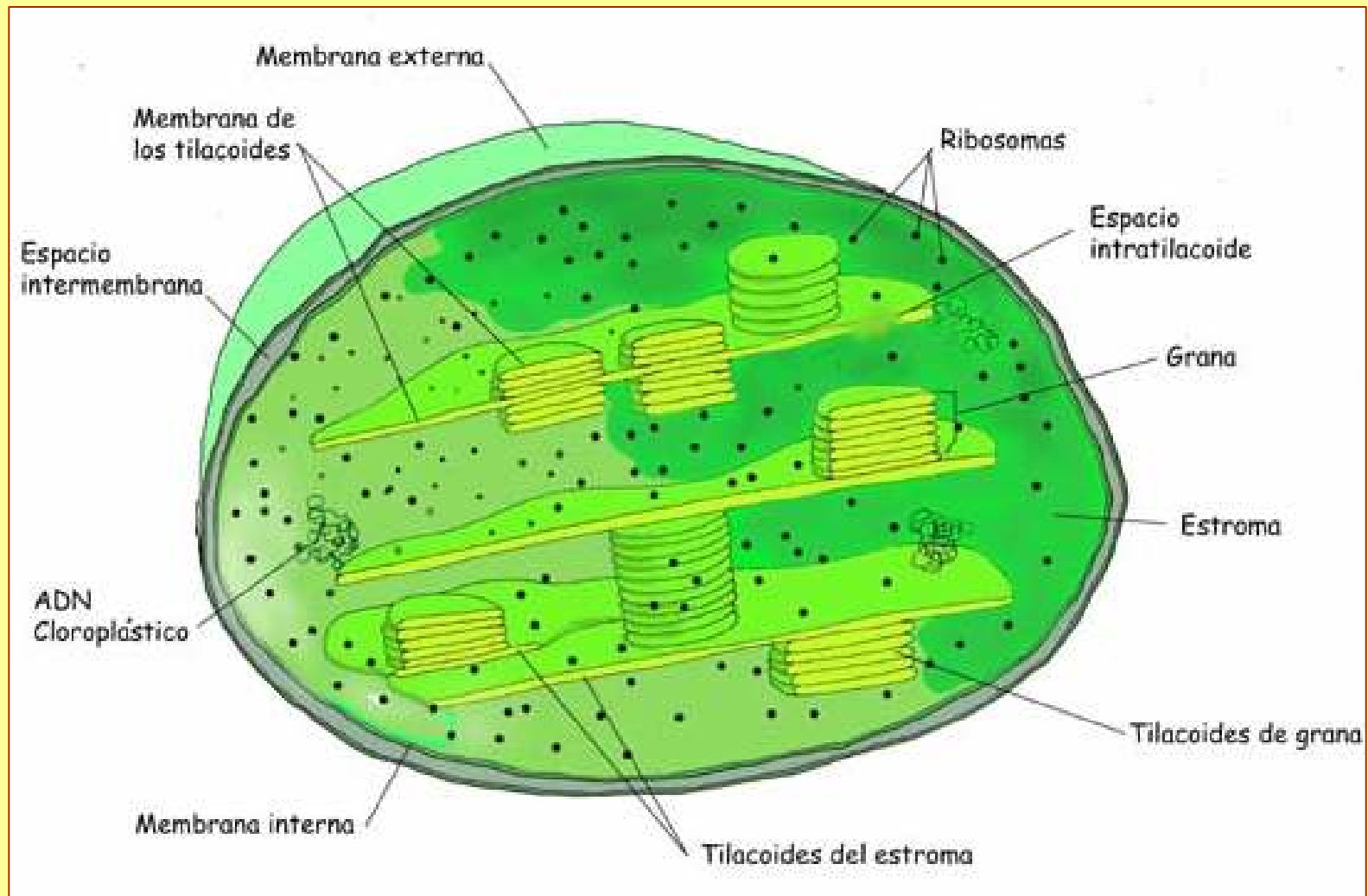
Os **cloroplastos** son orgánulos típicos e exclusivos das células vexetais.

Estructura: son polimorfos e de cor verde pola acumulación de clorofila. A súa forma máis frecuente é lenticular, ovoide ou esférico.

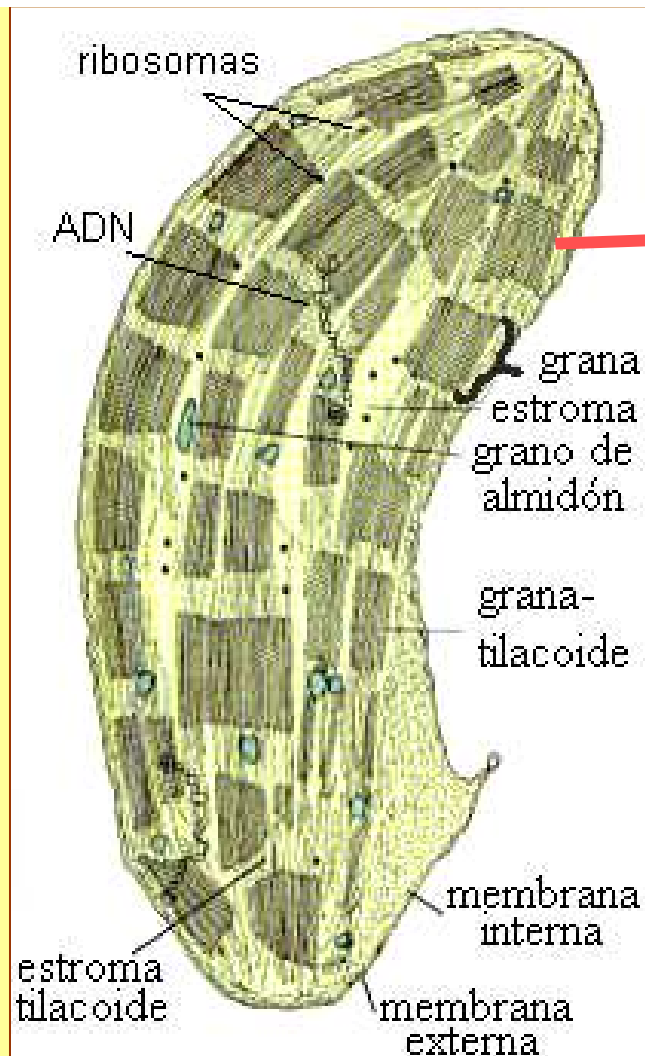
Presentan unha **dobre membrana** (externa e interna) cun espazo intermembranoso.

O interior chámase **estroma**. Presentan **ADN** e **plastorribosomas**. Inmersos no estroma existen uns sacos aplanados chamados **tilacoides** ou **lamelas**.

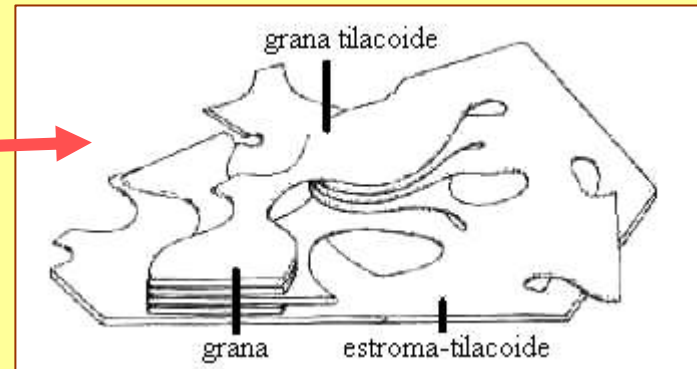
Os tilacoides poden extenderse por todo o estroma ou apilarse formando a **grana**. Na membrana dos grana ou tilacoides ubícanse os sistemas encimáticos que captan a enerxía do sol e efectúan o transporte de electróns para formar ATP.

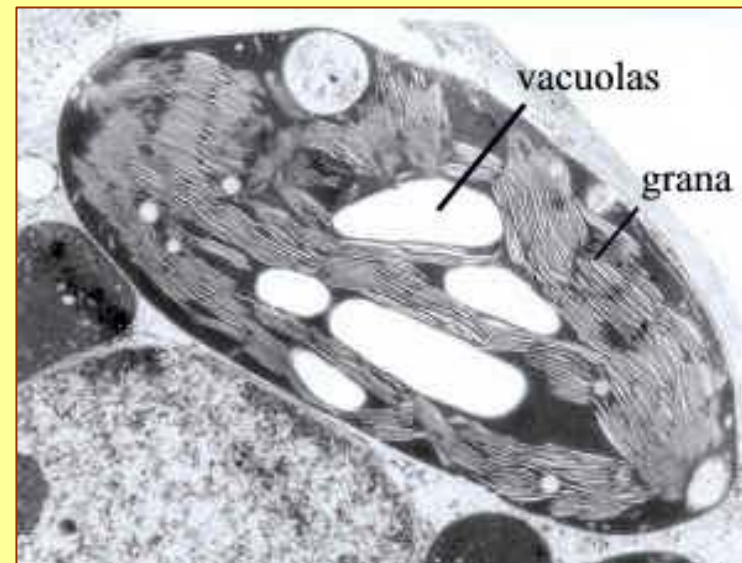
Función: Fotosíntesis. Biosíntesis de proteínas e duplicación do ADN.

Diagrama da estrutura de cloroplasto vista con MET

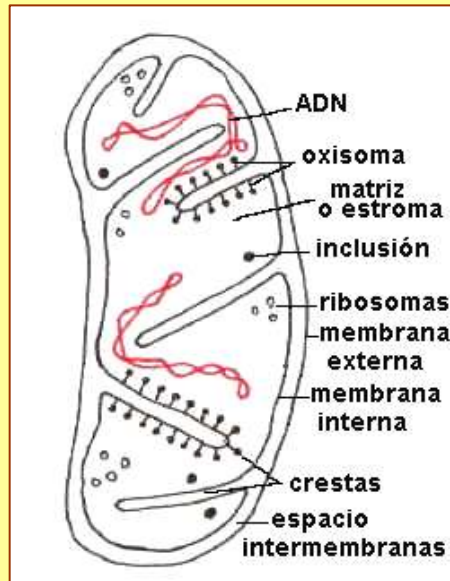

Diagrama dun grupo de tilacoides

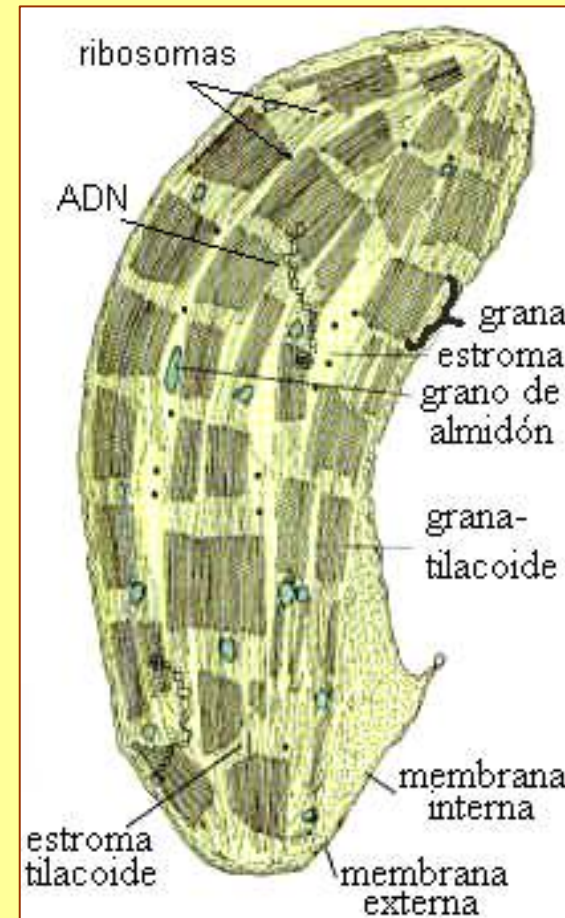

Fotografía dun cloroplasto de soxa con microscopio electrónico de transmisión (MET)

MITOCONDRIAS

CLOROPLASTO

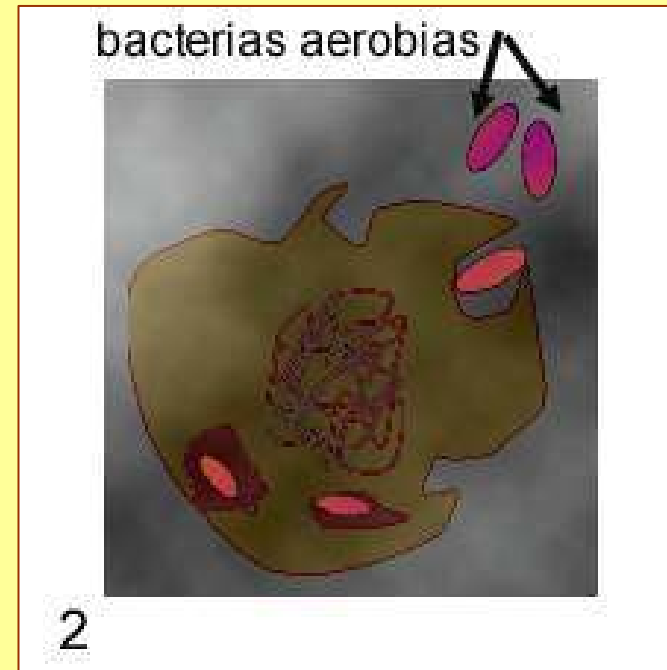
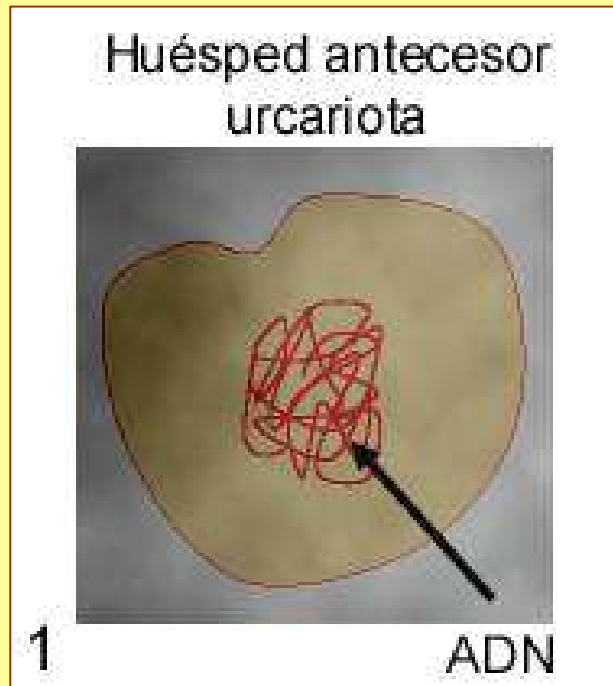

ORGÁNULOS SEMIAUTÓNOMOS

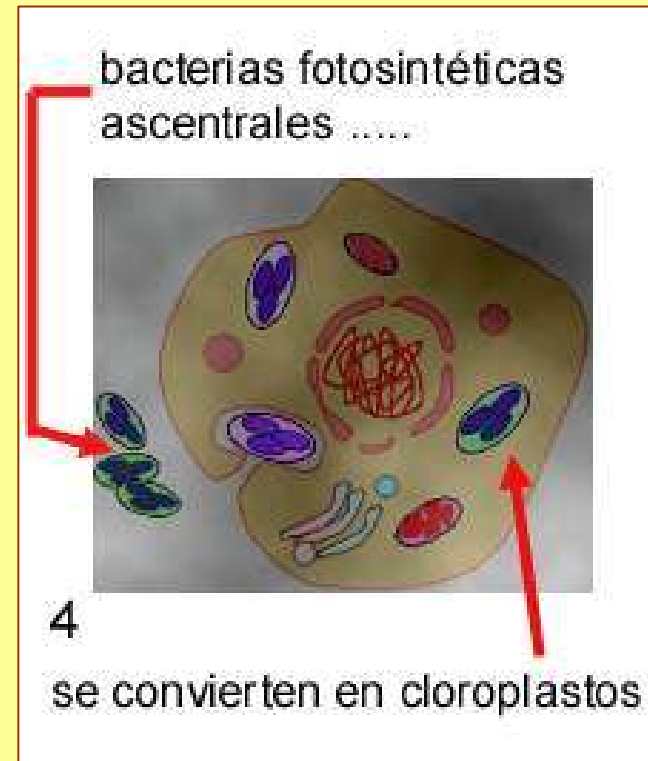
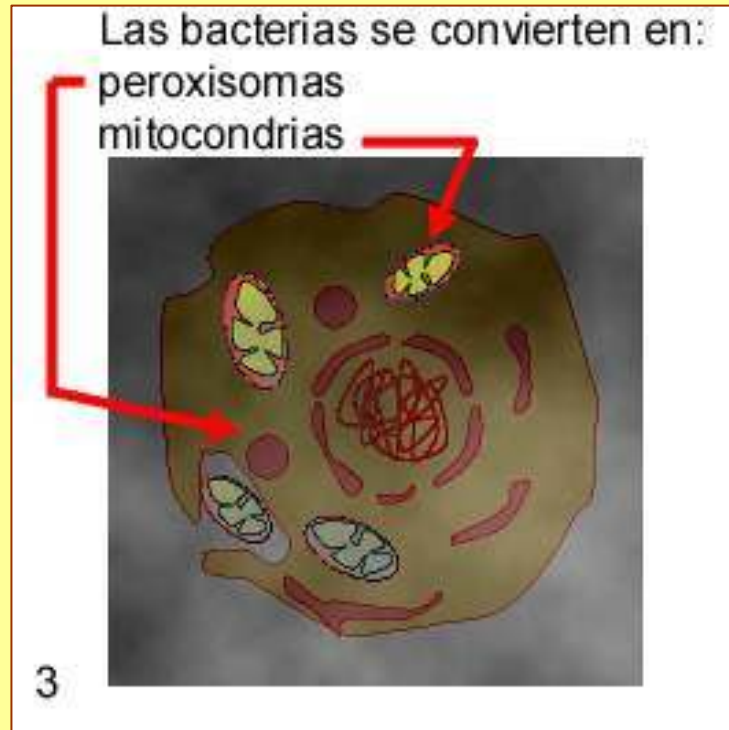

En 1980, Lynn Margulis propuxo a teoría da endosimbiose para explicar a orixe das mitocondrias e cloroplastos.

A teoría endosimbiótica

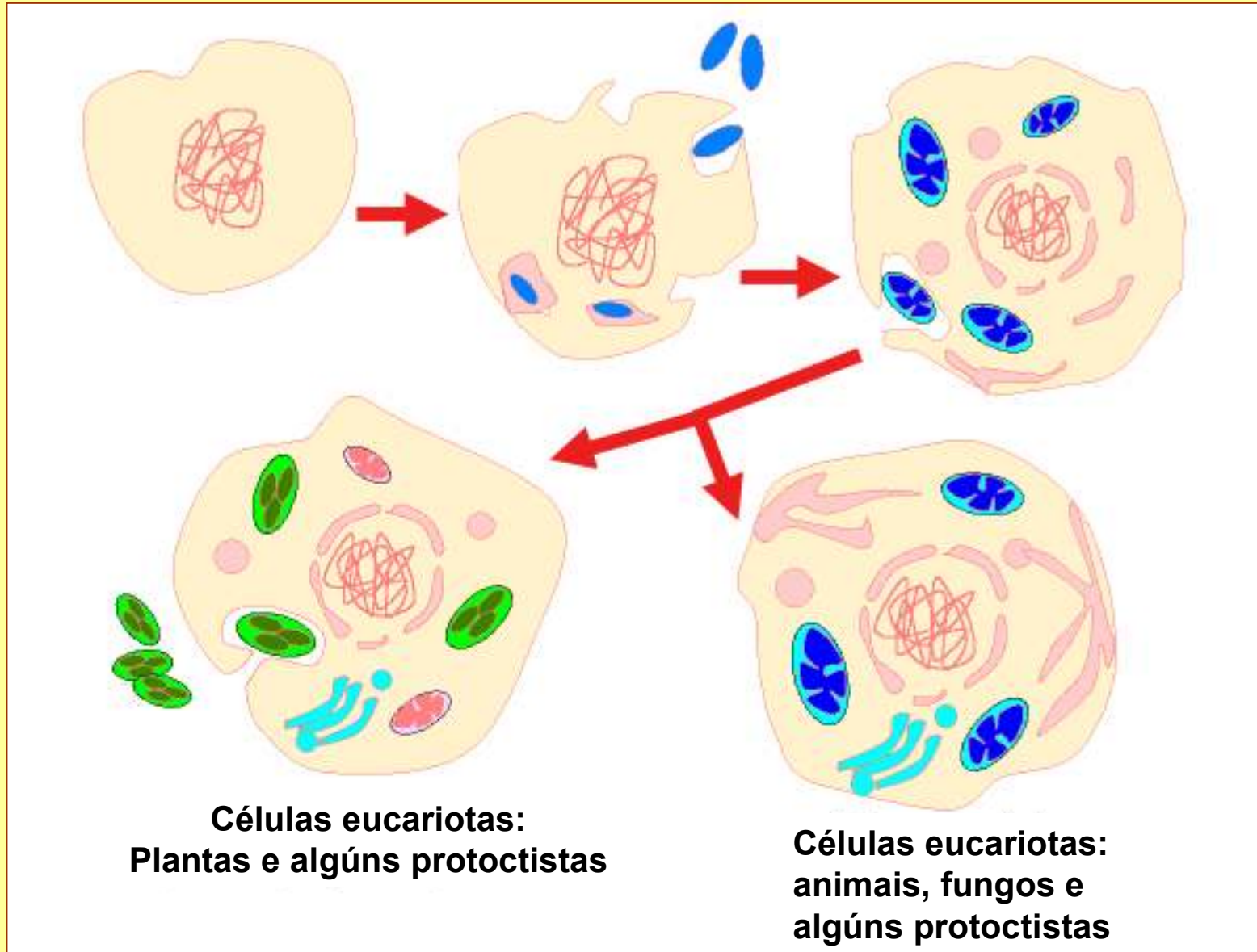

Lynn Margulis na *teoría endosimbiótica* propón que as células eucariotas orixináronse a partir dunha primitiva célula procariota, que perdeu a súa parede celular, o que lle permitiu aumentar de tamaño. Esta célula nun momento dado, englobaría a outras células procarióticas, establecéndose entre ambos unha relación endosimbiótica.

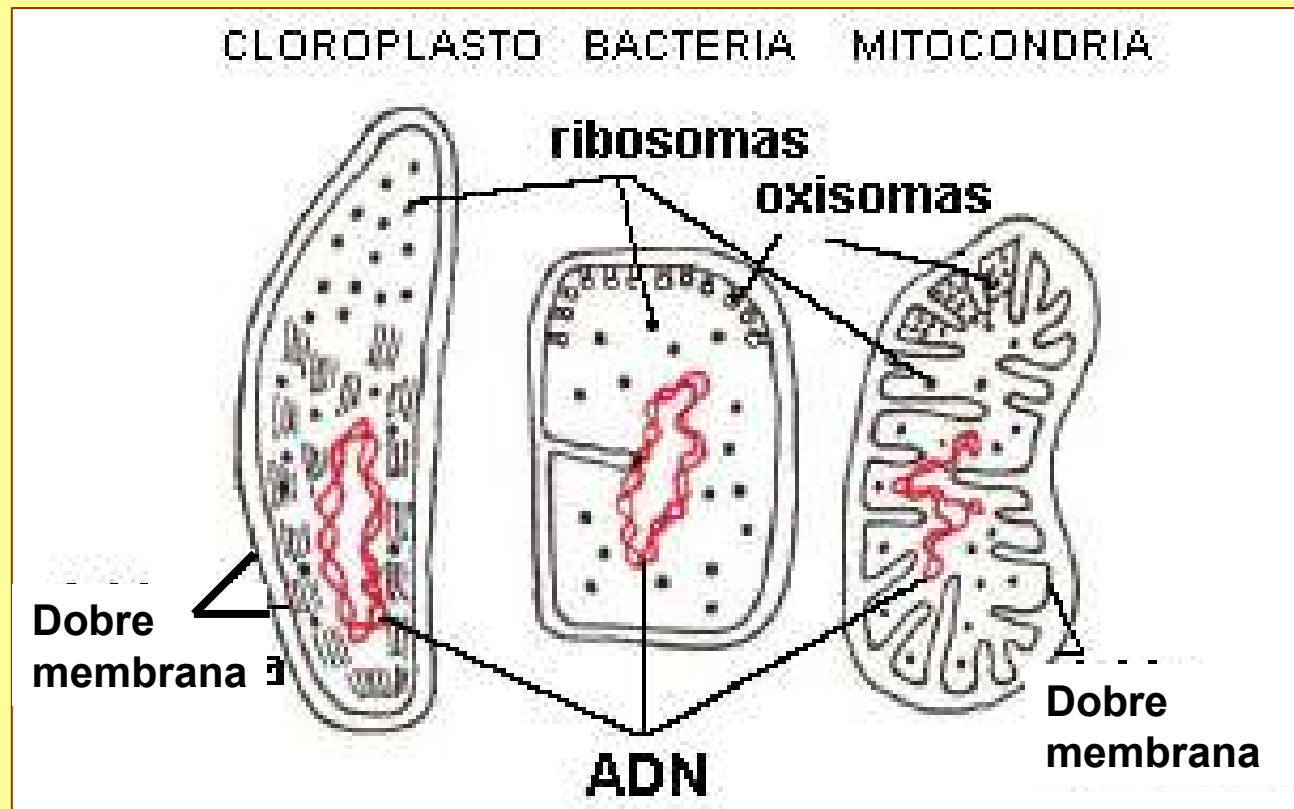

Algunhas foron as precursoras dos **peroxisomas**, con capacidade para eliminar substancias tóxicas formadas polo crecente aumento de osíxeno na atmosfera. Outras foron as precursoras das **mitocondrias**, encargadas nun principio de protexer á célula hospede contra o seu propio osíxeno.

No seguinte debuxo, pode verse esquematizada a
TEORÍA ENDOSIMBIÓTICA:

Estructura comparada de procariotas, cloroplastos e mitocondrias

Cada vez hai máis probas estruturais que corroboran a teoría endosimbiótica (ribosomas 70S, ADN circular sen histonas, características do ARN; só unha ARN-polimerasa sensible ó antibiótico rifamicina). Esta teoría non ofrece explicación para a orixe do núcleo eucariótico.

COMPONENTE	ESTRUCTURA	FUNCIÓN
Membrana celular	Mosaico fluido: bicapa lipídica con proteínas e glucocálix externo. Colesterol en células animais	Límite da célula e permeabilidade selectiva
Paredes celular	Paredes primaria e secundaria de fibras de celulosa	Responsable da forma das células; soporte mecánico, protección e mantén o balance osmótico
Hialoplasma	Solución acuosa con alta concentración de proteínas, esencialmente encimas.	Participación en procesos metabólicos
Citoesqueleto	Rede tridimensional formada por filamentos proteicos.	Organización e control do espazo interior. Involucrado na forma, movemento e división celular.
Centríolos	Microtúbulos e pequenas fibras	Centro organizador de microtúbulos. Formación do fuso acromático. Formación de cilios e flaxelos.
Ribosomas	Dúas subunidades formadas por ARN e proteínas	Síntese de proteínas
R.E. Rugoso	Cisternas membranosas intercomunicadas con ribosomas adheridos.	Síntese, procesamento e almacenamento de proteínas
R.E. Liso	Cisternas de membrana intercomunicadas	Síntese, almacenamento e transporte de lípidos. Tratamento e eliminación de substancias tóxicas.
Aparato de Golgi	Sistema de cisternas de membrana aplanadas, en relación con vesículas	Maduración, almacenamento e transferencia de glicoproteínas. Formación de membranas e paredes celulares.
Lisosomas	Vesículas esféricas de membrana que conteñen encimas dixestivas.	Dixestión celular
Peroxisomas	Vesículas esféricas de membrana que conteñen encimas oxidativas	Protección contra produtos tóxicos do metabolismo do O ₂ .
Vacuólos	Vesículas redondeadas	Almacenar substancias: auga, substancias nutritivas, substancias de desfeito.
Mitocondrias	Orgánulos con dobre membrana. Presentan unha gran cantidade de encimas, ADN e ribosomas	Centrais enerxéticas da célula: levan a cabo a respiración celular, consistente na oxidación de nutrientes para obter ATP.
Cloroplastos	Orgánulos con dobre membrana, con tilacoides. Conteñen encimas, ADN e ribosomas.	Responsables da fotosíntese

DIFERENCIAS ENTRE AS CÉLULAS VEXETAIS E ANIMAIIS

CÉLULA VEXETAIS

- Ten parede celular
- Ten plastos
- Maior tamaño
- Vacuolas maiores
- Non ten centriolos

CÉLULA ANIMAIIS

- Non ten parede celular
- Non ten plastos
- Ten centriolos
- Menor tamaño
- Vacuolas pequenas

*Departamento Bioloxía e Xeoloxía
I.E.S. Otero Pedrayo. Ourense.*